

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Multămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Adunările poporului și însemnătatea lor politică

(=) Spre marea desnădejde a tuturor atentatorilor, externi și interni, la viața partidului nostru național, se țin lanț adunările poporului, în diferitele ținuturi românești ale țării. Pretutindenea membrii comitetului central, deputații noștri și fruntașii locali, pe cari „Tribuna” i-a hulit fără de nici o rușine, sunt primiți de miile țărănilor cu dragostea cea mai vie, cu încrederea cea mai elocventă, drept strălucită confirmare a solidarității naționale neclintite.

Inzadar și-a făcut contele Khuen-Héderváry iluzia, că prin alegerile sălbatice, conduse de fostul procuror și polițist secret Jeszenszky, ar fi izbutit să dea lovitura de moarte partidului național. Inzadar s'a măgulit trufașul conte Tisza cu pretenția că va putea înlocui partidul nostru falnic cu partidul meschin al manelucilor de teapa vicarului vânzător dela Oradea-mare. Inzadar și-au tocit penele „oțelii” ziarului „Tribuna”, în campania lor nedemnă și necinstită contra comitetului central, contra deputaților noștri, contra solidarității naționale.

Nici baionetele jandarmilor, nici otrăvirile dulci ale lui Tisza, nici sulțile de hârtie ale meșterilor „Tribunei” n'au fost în stare să stângă puterea de viață a partidului nostru. Astăzi, ca și'n trecutului său de glorie, partidul național român din regatul ungar este o forță politică de care trebuie să se bucure prietenii și să se teamă dușmanii. Marile adunări populare, ținute până-acuma, au dat zdrobitoare dovezi despre acest lucru.

Prin glasul conducătorilor săi către miile de cetățeni ai patriei, poporul românesc din Ungaria și-a precizat sentimentele, ideile, drepturile și aspirațiunile în actuala situație politică. De acum poate să știe și lumea oficială, dela reprezentanții guvernului până la Majestatea Sa domnul țării, că obștea românească nu-i deloc mulțumită cu pretinsa „nouă stare de lucruri”, creată de contele Khuen-Héderváry, căci se urmează în contra naționalității noastre aceeași politică de maghiarizare și terorizare.

Pentru posibilitatea unor vremi mai omenoase, unei epoce cu adevărat nouă, românii pretind urgenta reformă electorală, pe temeiul votului universal, direct, egal, secret, pe comune. Interesele țării întregi vor fi ocrotite și cultivate de-a binele, numai când toți cetățenii statului vor avea dreptul de vot, putând contribui cu mintea și inima lor la viața parlamentară a țării, precum sunt obligați să contribuie

cu averea și sângele lor la susținerea și apărarea ei.

Politica partidului nostru, în chestiunea atât de gravă a reformei electorale, ne pune de acord cu toate elementele democratice din Ungaria și dovedește pe deplin compatrioților maghiari, cari nu sunt satrapii sau uneltele oligarhiei și demagogiei șoviniste, că departe de-a vroi să „trădăm” țara, cum născocesc dușmanii noștri, ținem s'o ferim de urmările incalculabile ale nesocotinței guvernelor ungurești.

Cetățeni loiali, perfect devotați statului ungar și monarhiei, ne spunem pe față, în auzul lumii întregi, nevoile și aspirațiunile politice. Nu „conspirăm”, precum ne calomniază șoviniștii — în țară, la Viena și în străinătate. Luptăm în câmp deschis și răbdăm tot felul de prigoniri pentru dragostea noastră de țară, numai să se facă odată, dreptate pentru toți cetățenii ei împreună și pentru *fiicare* în parte. Guvernul unguresc ar trebui să se bucure el însuș, că mărturisim, prin adunările poporului, ideile și postulatele noastre în chestia reformei electorale. Astfel pot afla și oamenii guvernului ce gândește și ce vrea o mare parte din populația țării cu privire la viitoarea lege electorală, asupra căreia numai naționalitățile nemaghiare n'au fost întrebate de făuritorii legilor ungare. Intr'adevăr, contele Khuen-Héderváry, ca ministru de interne, a trimis de curând o circulară Universităților, Academiiilor de drept, societăților economice și culturale din țară, *dar numai maghiare*, cerându-le opiniunea asupra reformei electorale, par'că legile acestei țări n'ar trebui făcute și în folosul popoarelor nemaghiare, cari trec de jumătatea populației totale. Față de această atitudine nechibzuită și nepatriotică, partidul național român aduce un serviciu neprețuit intereselor generale ale țării, arătând prin întruniri publice principiile și aspirațiunile popoarelor nemaghiare în chestia reformei electorale, de care atârnă viitorul apropiat al patriei — pacea socială sau războiul social.

Plină de patriotismul cel mai lăptos este și politica partidului nostru în chestiunea reformelor militare. Proiectele de legi ale guvernului, în această privință, vreau să asigure elementului maghiar o serie de privilegii cari dacă se vor realiza, vor spori nemulțumirea și turburarea printre celelalte naționalități, aruncate iarăși în rândul umilitor al cetățenilor de-a doua și de-a treia mână... Dar guvernul a mers și mai departe în politica șovinistă, pe care o

proclamă tot mai zgomotos, de când se clatină rău în poziția sa.

Urmând linia de purtare a guvernelor anterioare, cari ținteau la maghiarizarea armatei, actualul guvern a lucrat în acest sens proiectele de legi ale reformelor militare.

Astfel este amenințată cu distrugerea până și ultima legătură de unitate între toate neamurile acestei monarhii, cari au tot interesul să trăiască în bună pace și frăție, iar nu să se dușmănească și să se combată unele pe altele. Partidul național român, protestând cu energie în contra acestei politici nefaste a guvernelor ungurești, sprijinite de unii factori rău sfătuiți dela Viena, nu face decât să apere interesele comune ale popoarelor de sub sceptrul habsburgic și să încerce a salva supremele interese ale monarhiei. Hotărârile adunărilor noastre populare ar trebui să aibă, din această cauză, un răsunet în politica generală a monarhiei.

Nu-i mai puțin însemnat rostul adunărilor noastre populare nici pentru situația internă a partidului național. Putem constata, cu satisfacție profundă, că marile întruniri ale masselor și conducătorilor au întărit conștiința solidarității naționale și au consacrat biruința principiilor autorității și disciplinei de partid. Pentru prezentul și pentru viitorul neamului nostru în această țară, se știe de-acuma că între clasele conducătoare și între masele țărănești există aceeași bună înțelegere ca în trecut. Se mai știe că singurul factor politic hotărâtor, în viața românilor din regatul ungar, a rămas comitetul central și partidul național. Dreapta judecată a obștei românești a spulberat toate încercările de disidență, toate păcătoasele eforturi și intrigi de-a ne împărți în „biserițe” politice, precum ar dori și vânzătorul Mangra și vicleanul Tisza și duhurile rele ale „Tribunei”.

În sufletul bărbătesc al românului, în mintea lui sănătoasă, n'au putut prinde gârgăunii acelora, cari își bat joc de solidaritatea națională, precum n'au prins, acum câțiva ani, nici păreriile libere, atât de ridicole, ale teoreticianilor „celor două-culturi”, zăpăciți de broșurile socialiste și anarhiste ale veacului.

Tren accel.	Klm.
603	I-II
935	486
752	402
715	385
702	374
632	344
519	289
459	272
	267
	265
	260
435	249
	241
403	231
	225
	218
	210
	208
	204
	202
324	197
	189
	181
	176
257	171
	169
	165
	156
	153
231	147
	136
201	129
	122
	113
136	107
	103
	97
	91
108	83
1235	74
	67
1216	58
	54
	49
1156	45
	39
1132	30
1119	20
	9
1057	0

Tren	Tren mixt pers.
8411	8405
I—III	I—III
4	909 1233
	902
2	853 1223
4	843 1215
9	835 1210
1	826 1202
8	811 1151
3	749 1137
7	742 1130
1	734 1125
9	720 1114
34	714 1110

ional:

Zilele de 28—30 august la Blaj

Blaj, 21 august n.

Uimitoarele rezultate, realizate de cultura veacului nostru pe terenul aviației, au deșteptat atât de mult interesul publicului pentru urmașii lui Icarus, cât abia pot să-mi gândesc om, care să nu fie stăpânit de dorința de-a vedea cu ochii această minunată iscodire a minții omenești: pe omul ce zboară.

De aceea, pentru serbările noastre culturale, cari pe lângă menirea primordiale ce au de-a încheia rândurile neamului sub flamura biruitoare a culturii, trebuie să mai fie și o manifestare a vitalității noastre în fața străinilor—nu se putea găsi un punct de atracție mai ducător la scop, ca tocmai zborul lui Vlaicu. Aparatul inginerului român, această pasăre uriașă în drumul său la Blaj, imposibil să nu fie zărită de mulțimea dornică să-i vadă zborul, și asta ajunge pentru ziua de 29 august, când se va ridica de pe pământ, să întrunească pe Câmpul Libertății atâta lume, câtă n'a fost poate nici în aceea Duminecă a Tomii, care a botezat acest unghi al Târnavelor.

Vor veni nesmintit și mulți străini de neamul nostru, cari atrași de acest zbor, involuntar vor trebui să observe și alte manifestări ale culturii noastre, așa de multe și de variate, cât vor fi în stare să țină deștept interesul publicului — trei zile de arândul.

Dările de seamă despre munca celor 50 de ani ai „Astrei” și ai ultimului an ale societății pentru fondul de teatru, cum și desbaterile rodnice, cari vor avea să îndrume munca viitoare culturală a acestui neam pe calea ce-i vor indica învățăturile trecutului și școala timpului de azi, aceste ne dau scheletul programului serbărilor. Ce se va alege pe urma acestor întruniri, aceea va fi ce are să rămână. Dar nu aceste vor fi punctele mai dorite, sunt în program alte puncte mai atrăgătoare.

În tot decursul serbărilor va fi deschisă expoziția culturală a despărțământului Blaj. Aici, în această expoziție se va reo-glindi, cu acest prilej mai bine ca ori-unde rostul care l-a avut Blajul din trecut, și pe care-l are Blajul de azi în marea operă culturală a neamului nostru. Alături de hărțile roase și înegrite ale vechilor călugări și dascăli, vor sta cărțile poate de mai mică însemnătate, dar izvorite din aceeași dragoste pentru cultura românească, ale generației mai nouă. Chipurile multora dintre autorii acestor cărți, cum și a altora mulți, cari au crescut în aceste școli, răspândind apoi lumina câștigată aici, în alte părți și potrivit cu chemarea căreia s'au dedicat — vor întregi destul de bine icoana Blajului ce-a fost.

Alte secții ale acestei expoziții vor înfățișa Blajul de acum. Și aici, firește, va fi mai multă viață și căldură.

O expoziție școlară va arăta fidel starea de acum a institutelor noastre de învățământ, a școlilor cărora se datorește în mare parte și realizarea acestor serbări. Se vor expune apoi ornate și vase sacre. O mică expoziție pregătește inginerul silvic al mitropoliei și nu va lipsi nici o modestă expoziție de pictură. Harnicii noștri meseriași de toate branșele vor prezenta felurite lucruri de mare preț, mai ales pentru

noi românii, cari abia de câțeva vreme am început să dăm acestei clase atenția cuvenită.

Alte săli vor cuprinde expoziția lucrurilor de mână ale femeilor române, la completarea căreia vor contribui esențial și atelierul de țesătorie din Orăștie, și Reuniunea femeilor din Deva.

Aci se va putea studia și frumosul nostru port național, care formează și mai ales va trebui să formeze în viitor una din preocupările noastre cele mai de seamă. În serviciul acestei idei stă și cortegiul etnografic, recrutat din toate comunele ce aparțin despărțământului Blaj, precum și dorința foarte justă a tuturor oamenilor de bine, ca la bal doamnele să îmbrace costum. Și de fapt portul nostru e atât de frumos, cât ar trebui să simțim o mândrie deosebită, când ni se dă prilej să-l purtăm.

Frumoase momente de înălțare sufletească vor oferi de sigur ședințele repetite ale secțiilor literare și științifice, dar afară de zborul lui Vlaicu nimic nu promite a fi urmărit cu interes atât de viu ca tocmai punctele de încheiere a singuraticelor zile. Și pe dreptul. Căci atât concertul zilei prime, cât și „mănăstirea Argeșului” din ziua doua, din punct de vedere al prestațiilor artistice, de sigur nu vor rămânea îndărătul teatrului din seara treia.

Pentru teatru sunt o garanță sigură artiștii dela Teatrul Național din București, dd. Liciu, Nottara, soții Bârsanu și d-na Romanescu, iar pentru reușita deplină a primelor două seri garantează geniul recunoscut al măestrului Mureșianu.

Aceste sunt conturile palide ale serbărilor noastre jubilară. Rapoartele ce se vor scrie despre ele, în acele zile, vor arăta, dacă aceste note senine au fost îndreptățite, sau nu, dar farmecul însuflețirii și al căldurii ce vor umplea aceste cadre îl vor simți sigur aceia, cari din toate părțile vor alerga la această sărbătoare românească.

Cine poate, să nu cruțe deci nici jertfa nici osteneală, ci alerge la Blaj, ca să serbătorim aceste zile, cât mai mulți împreună.

Blajul vă așteaptă cu brațele deschise, zicându-vă din toată inima:

La revedere frați români!

(ar.)

DISCURSURILE

rostită la adunarea poporală dela Hațeg

Dr. Cornel Popescu

Onorată adunare poporală!
Iubiți frați români!

Sunt abia 4 ani împliniți de când situația, adecă starea cea tristă în care se află poporul nostru românesc, v'a îndemnat, ca tot în acest loc, tot sub acest cer senin să vă ridicați glasul de protestare pentru nedreptatea, care s'a făurit în contra înaintării și fericirii poporului românesc prin proiectul de lege școlară alui Apponyi.

Dela adunarea aceea, în urma cuvintelor însuflețitoare ale iubiților noștri deputați, v-ați dus fie-care la vetrele voastre cu mângâierea, că vor răsări doară și pentru poporul nostru zilele adevăratei dreptăți!

V-ați dus cu nădejdea în suflet și ați văzut, că cu toată împotrivirea voastră de atunci și cu toată împotrivirea altor mii și mii din alte părți ale țării noastre, legea lui Apponyi împotriva școlilor noastre totuși s'a votat și ca unei legi întărite trebuie să ne supunem, fie ea cât de rea pentru noi, — dar avem și dreptul și datorința, să ne

plângem împotriva ei și mai ales să căutăm mijloacele, ca răul să-l nimicim dela rădăcină, să împiedecăm adecă casa țării, ca să mai aducă de aici înainte legi împotriva binelui, fericirii și a înaintării popoarelor țării!

Și iată cum vedem acum, că domni din dietă — necăutând, că și de altfel prea multe sunt necazurile și greutățile, pe cari le poartă bietul popor — își bat capul, să-l îngreuneze tot mai mult, sfătuindu-se chiar acum asupra legii cătanelor (așa numitele proiecte militare), în urma cărora cu 100 de milioane coroane la an mai mult se va cere să stoarceți din sărăcia și din sângele vostru și cu 60,000 feciori mai mulți la an să trimiteți cătane, lăsându-vă casele și ogorul pustiu!

Văzând noi toate acestea, am crezut, că e sosită vremea, să vă chemăm iarăși în adunare de popor, ca auzind glasul luminător al atâtor bărbați, — cari au venit să vă spună cuvântul — să dați și voi cuvânt de plânsoare durerilor voastre, ca să răsune de aici din adunare până la treptele înaltului tron, cerând, ca să se țină seamă la aducerea legilor și de durerea și de voința poporului!

Iar băgând de seamă și aceea, că legiuirea țării n'ar putea să fie dreaptă și binevoitoare poporului, până când deputații nu vor fi aleși de bogați și de săraci, de cei tari și cei slabi deopotrivă, fără deosebire de limbă și de lege, adecă până când nu se va înfăptui dreptul votului universal, — noi v-am chemat în adunarea aceasta și mai cu seamă pentru aceea, ca să cereți: ca tuturor cetățenilor de aici înainte să li-se dea dreptul votului, ca și deputații să nu fie numai ai puternicilor și ai bogaților, ci să fie glasul adevăratei dureri ai mulțimei, astăzi încă atât de neîndreptățite!

Iată deci, iubiți frați români, scopul pentru care v-am chemat la adunarea de astăzi! Cu bucurie și cu mândrie vedem, că ați dat ascultare glasului nostru chemător și ați alergat din văi și ați coborât dela munte în frunte cu păstorii voștri sufletești, pentru a asculta pe iubiții voștri conducători, acești „guri de aur”, unii deputați ai casei țării, iar alții deputați ai inimilor noastre!

Vă mulțumim deci, iubiți frați români, pentru că ați venit în număr atât de frumos, cu mic cu mare! Mulțumesc apoi iubiților domni deputați, cari din depărtări mari au ostenit până la noi, spre a ne lumina mintea și a deschide ochii sufletului nostru.

În fine mulțumind tuturor fraților români, veniți din Ardeal și Banat, pentru onoarea ce ne-o fac nouă și și lor, declar adunarea poporală de deschisă!

Dr. Samuil Vladoane.

Fraților!

La finea secolului XVIII au început și oamenii să gândească la adevărurile scrise în sfânta scriptură, că Dumnezeu când a făcut pe om, l-a făcut după chipul și asemănarea sa și l'a făcut așa, că i-a dat voință liberă, i-a dat dreptul acela, că ce gândește să și poată face, i-a dat voința aceea și puterea ca să fie om. Adevărul acesta, fraților, este foarte vechiu, dar oamenii răi și tari s'au gândit că e mai bine să asuprească pe cel sărac și să trăiască din truda altuia, muncind din cel asuprit.

Fraților, în Franța, ca o furtună s'a deslănțuit când s'au hotărât oamenii și au zis: nu mai vrem să fim slugi, vrem să fim cum ne-a făcut Dumnezeu! (Așa e!)

Vrem ca acela care vrea să trăiască să și muncească! (Așa trebuie) că nu e bine ca unul să muncească și altul să-i mănace roadele muncii sale. (Așa se cade). Și atunci, fraților, capete mândre și chiar capete încoronate au picat sub ghilotină până a câștigat națiunea franceză libertatea poporului. Furtuna care s'a deslănțuit acolo nu s'a oprit în țara aceea, fără împotriva a pornit de acolo și s'a luat de alungul cutreerând țara nemțească, Italia, Austria și a ajuns și la noi și pretutindeni fiecare țaran, fiecare sărac și-a cerut drepturile lui. (Trăiască.) În multe locuri, fraților, numai cu puterea și-au putut oamenii căpăta dreptatea și iarăși în multe locuri s'a făcut cu minciuna. (Drept este!) Așa s'a făcut și la noi. (Adevărat!)

Și la noi iobăgia nu s'a șters cu arma, fără când s'a răscolat lumea întreagă să se dea dreptate și poporului, domni și stăpânitorii noștri de pe vremile acelea au zis: de ce să ne ia cu puterea, de ce să ne pună ei nouă condițiuni cum vreau ei,

că le-om da noi de bună voie, dar să facem așa, că le-om trage firul cu miere prin gură și puterea tot rămâne la noi! (Așa e!)

Și așa au făcut, fraților, au dat drepturi poporului, dar nu fiecareia, fără numai celui bogat și celui despre care au știut că se închină lor. (Firește!) Și legea aceasta n-au ținut-o numai acolo unde se fac legile țării, fără au dus-o din treaptă în treaptă în jos din parlament la comitat, din comitat au coborât-o la oraș și vă batjocuresc astăzi până și în comune (Da, așa e!) căci, fraților, ce lege e aceea unde la comitat, nu voia voastră hotărăște, căci jumătate din membrii comitetului sunt viriliști, ăia cari sunt bogați și cari să vă conducă pe voi. Ce lege e aceea, că la oraș jumătate din reprezentanții orașului sunt viriliști cei bogați, și aceștia cu slujbașii totdeauna vă majorizează pe voi și ce dreptate e aceea că la voi în satul vostru, între țărani, și acolo vă vără birtași și negustori streini ca și acolo să vă majorizeze pe voi? (Nu-i dreptate!) Și au făcut și a doua nedreptate și anume că atât la comitate, cât și la oraș și la comune slujbașii de frunte nu sunt reprezentanții poporului, cari îi alege, fără au dat dreptul de candidare vicspanului și comisiunii lui, denumită jumătate tot de el, așa că nici notar nici birău să nu poți alege decât pe cel care ți-l pune el. (Așa e!) Ce dreptate e aceasta vă întreb pe voi? Nu e dreptate fraților. (Nu e!) Apoi vedeți fraților, acestea sunt relele cari ne bântuie pe noi și pentru acestea acest popor sărac nu se poate ridica.

De aceea a început partidul național român (Trăiască!) lozinca, să cerem dreptate, ca fiecare care a ajuns să priceapă și să judece drept, să aibă și el vorba lui întru toate, și după partidul nostru — căoi n'am rămas singuri — s'au luat puvoi și poporul unguresc, că și el e asuprit, ca și voi de săracie. (Adevărat domnule!) Au format și ei partid, care să lupte pentru drepturile popoarelor și au cerut votul universal egal și secret. (Trăiască!)

Uitați fraților că ce e votul universal, egal și secret să vi-l spun în trei vorbe: fiecare bărbat care va implini 24 ani, ori că plătește dare ori nu, — că dare trebuie să plătească fiecare — are dreptul de vot. (Trăiască!) Apoi, ca să nu poată cumpăra votul cu banii Iudei (Jos trădătorii! Ba sus cu ei!) ca să nu să mai poată face mișelii (așa trebuie) căci pentru aceasta luptăm noi (Să trăiți. Dumnezeu să vă ajute!) și cerem votul universal, egal și secret, dându-l aceluia, căruia vă spune inima. (Ajute Dumnezeu.)

Uitați, fraților, voi credeți că aceasta e floac, că nu avem folos de el? Numai din punct de vedere economic să vă arăt câteva exemple ca să vedeți ce însemnătate are votul universal. (Trăiască!)

Nu sunteți oameni atât de tineri și știți că acum 20 ani grâul, cucuruzul, vitele, erau cu mult mai lesne că acum, că le cumpărai, mai cu nimic când treceau peste graniță și te foloseai de ele. (Drept e) Astăzi grâul s'a scumpit și încă cu mult, bietul român numai cu mămăligă se mai ține. Azi bietul român nu-și vinde vita pentru câștig ci și-o vinde ca să ia coada de vită slabă ca cu cât a vândut vita cea bună mai scump să-i ajungă să-și plătească porția și alte datorinți către stat. Astăzi poporul român nici pâine nu mănâncă ne-cum carnea de vită, că e scumpă pentru el. (Drept e) Și știți fraților că cine a făcut lucrul acesta? Blocul agrar din Ungaria, căci grofii, baronii și spăhii de mii de ani țin pământul, au făcut alianța agrară a țării, cei mai mulți din ei sunt și deputați și fac presiune asupra guvernului dacă deschid granița. (Jos cu ei) Dacă deschizi granița — zic ei guvernului — apoi atunci noi nu te mai sprijinim că noi nu putem sui prețul vitelor și grâului nostru. Și credeți fraților că e bine că grâul și vitele s'au scumpit? (Nu-i bine!) Unii din voi o zice că n'o fi tocmăi rău că-și vinde vita mai scump, uită însă că pe urmă când trebuie să cumperi curg sudorile de pe tine. Al cu 5000 lanțuri dacă câștigă un zlot de fiecare merță de grâu câștigă 500.000 pe ani și-i doare pe ei că din buzunarul lor se ia. Apoi are țara folos pentru aceasta? Nimic! căci domnii aceștia când și-au vândut grâul pleacă la Viena, Paris sau Londra și banii aceștia îi cheltuiesc pe cărți, pe șampanie și pe femei stricate. (Așa e! Răsete) și țării nu folosește cu nimic. Aceștia sunt trântorii cari sărăcesc țara. (Jos cu ei) De aia ne trebuie nouă votul universal secret, ca să scoatem pe domnii aceștia din casa țării (Să vă ajute Dumnezeu) și să punem în locul lor de ăia pe cari îi doare de țară și de sărăcia voastră.

Apoi fraților, domnii aceștia cari nu lucrează singuri, ca să-și asigure brațele de muncă, au adus o lege că dacă faci contract cu ei pentru lucrări de câmp te silesc cu jandarii să lucrezi. Și contractul îl fac iarna, când nici spuză n'ai în vatră. Atunci îți dă bani înainte să-ți seceri lui la vară și de nevoe te învoești atunci cu nici măcar jumătate din cât ai lua vara și atunci vara, când ți-s'a copt ție grâul, vine să-ți treeri lui, să-ți seceri lui întâiu și grâul tău se poate scutura și dacă nu vii te aduce cu jandarii. (Așa e!) Apoi vedeți, fraților, și pentru aia trebuie votul universal să ștergem legile acestea spurcate. (Așa e!) să facem legi drepte și bune pentru popor (Da! Să vă ajute Dumnezeu) ca să nu mai secere bietul român toamna doar paiele goale (Drept e!) și sărăcia să pânzească casa ta.

Fraților, mi-ați putea da peste nas, să-mi spuneți: apoi dacă au cheltuit domnii aceștia banii pe cărți, șampanie și femei stricate, se bagă în datorii și azi-mâne li-se vinde averea și li-o puteți cumpăra voi. (Să ne ajute Dumnezeu. Răsete prelungite.) Dar nu se poate frate (Pai nu e drept) nu se poate, căci s'au gândit și la aceasta, căci au știu ei, că sunt ușuratici și slabi și de aia au făcut o lege, ca averea lor să nu se poată împărți. Un grof are 7 copii, numai unul moștenește averea și acela are numai folosința aversei, ca să nu se poată vinde, să nu se împartă nici între frați, ca câtă avere o fi, să rămâie în mâna lor. Apoi vedeți fraților și pentru aceasta trebuie legea votului universal, ca atunci să stricăm legea aceasta rea (Jos cu ea!) să facem, că dacă o fi unul lenș și nemernic, să i-se vândă averea să o câștige alții mai vrednici și mai harnici. (Așa trebuie.)

Vedeți, fraților, numai câteva exemple v'am spus vouă, cât bine v'ar aduce vouă legea despre sufragiu universal.

Și alte vă va aduce, fraților. Cu legea aceea o să vă puteți alege primari în sat, care să nu dea cu băta în voi și să nu vă silească la lucruri contra voinței voastre. Cu legea aceasta puteți alege voi pe cine vreți (Trăiască.) Apoi și copiii lui Iancu și ai lui Petru vor putea fi notari, căci satul lui cu drag îi alege, căci are încredere în el, îl știe de copil, îl știe că e cu dor de neam. Deci, fraților, dacă ștergem dreptul candidaturii or mai fi și de ai noștri notari. (Ajute Dumnezeu.) Vedeți fraților, în comitatul Hunedoarei 92 procente sunt români, aveți vre-un slujbaș român în tot comitatul? nici de sămânță nu v'ar da! (Răsete puternice.) Dacă schimbați legea aceasta, apoi cu cei 92 proc. români vom cere și noi dreptul nostru. (Să ajute Dumnezeu.)

Apoi mai trebuie votul universal, dragilor, și pentru aceea, că toate alegerile, cari au fost până acum, s'au făcut cu mișelie, pe unii i-au cumpărat, pe alții i-au înșelat cu făgăduieli, pe alții i-au amenințat în fel de fel de chipuri, când va fi votul universal, când veți fi mulți, când va fi votul secret, când nu se va ști cu cine votează fiecare, apoi atunci nu vă vor putea înșela și atunci până și Rosenberg o vedea parlamentul numai din afară. (Răsete puternice. Jos cu el jidanul!) Apoi, fraților, pentru aia ne luptăm noi, că dacă s'o aduce legea aceasta la îndeplinire și voi, și copii și nepoții voștri vor avea o soartă mai bună. Dar, vai, astăzi suntem ca copilul cel mic în ce privește cele politice: vă împiedecați de tot gunoii dinaintea voastră, ochii vi-se împaiențesc, nu vedeți pe unde mergeți. Ca pe copilul mic, trebuie să vă ia de mână, să vă deschidă ochii, să vă arate drumul cel adevărat, să vă încălzească inima pentru tot ce e bun și frumos și folositor pentru voi, pentru neamul vostru și pentru copiii voștri. Părintele acesta al vostru este comitetul național român. (Trăiască!) Voi, copilul al mic, ați venit aici, și părintele a venit să vă cerceteze, să vă întindă mâna, să vă înlăture toate piedecile să nu vă potieniți, să vă deschideți ochii să cunoașteți calea cea dreaptă, care duce spre fericirea voastră. (Trăiți! Să vă ajute Dumnezeu.) A venit, ca să se sădească sămânța iubirei de neam, a iubirei de lege și de limbă în inima voastră, ca din fiecare sămânță de aceasta din inima voastră, să crească un pom, sub umbra căruia să se desvolte mărirea neamului românesc.

Fraților, sunteți români și știți vorba românului, care zice, că să se uște mâna aceluia, care se ridică asupra părintelui său. Nu numai ridicarea de mână, cărtirea care o încearcă alții, nu numai aceasta vă lovește și vă usucă mâna, dar lovitură cu care loviți în partidul național român, aceea vă usucă inima și vă omoară ca neam pen-

tru vecie. Fiecare vot românesc dat contra partidului național, e o lovitură dată în inima părintelui vostru. (Așa e.) Inima v'ar seca, dacă ați mai face de acum înainte v'odată greșala aceasta. (Noi n'o facem!)

Iubiți-vă părintele vostru, iubiți-vă comitetul național, care a venit aici din mari depărtări, care a jertfit sănătate și avere și viața și-a periclitat-o pentru binele vostru și a copiilor voștri. Ascultați cuvintele lor cele înțelepte, cari au să urmeze după mine cel mic dintre ai voștri, sădiți-vă în inimile voastre, ca de acolo nici cu cuțitul să nu le mai poată scoate nimeni sămânța afară. Iubiți-vă neamul vostru, căci și Dumnezeu vă va iubi pe voi. Să trăiți. (Trăiască.)

Dr. Teodor Mihali.

Onorată adunare, iubiți frați români!

La invitarea fruntașilor dv. din aceste ținuturi, am alergat cu toată plăcerea la adunarea d-voastră de astăzi. Am avut cu acest prilej o bucurie nespuse de mare văzându-vă adunați în număr atât de mare la aceasta adunare ca să cunoașteți mai de aproape pe fruntașii d-voastră cari precum a dat pilda d. antevorbitor Vladone, vă conduc pe cele mai bune căi, pentru ca să ajungem noi scopurile noastre dorite.

Cu părere de rău trebuie să vă comunic că iubitul nostru președinte d. G. Pop de Băsești (trăiască) împiedecat fiind de afaceri publice locale, n'a putut veni astăzi în mijlocul d-voastre, dar vă trimite prin mine cele mai cordiale salutări și vă dorește tot binele și toată fericirea. (Trăiască!)

Cu atât mai mult m'am bucurat când în călătoria mea din mari îndepărtări, am putut să fiu însoțit de iubitul meu prieten și vechiul meu tovarăș de luptă d. V. Lucaciu (trăiască!) care abia a sosit din mari depărtări la locuința sa și la vocea și rugarea d-voastră a venit în mijlocul dv. ca nu numai cu scrisul, dar și cu cuvântul să vă îndemne la fapte bune, a venit să vă spună că în ziua de astăzi trăim vremi de lumină și de căldură și că se apropie momentul când libertatea popoarelor va fi întrupată, realizată acea libertate, fraților, pentru care omenirea până acum atât de multe și de mari jertfe a adus, dar mai cu seamă am dus noi românii din aceasta țară ca pe urmă să beneficiem și noi de aceasta libertate. Dar tot nu desădăduim pentru că stăm pe programul nostru și ideile noastre sunt bazate pe adevăruri dumnezeiești — precum a intonat antevorbitorul meu, iubitul d-voastre conducător din aceste ținuturi — și tot ce e drept, tot ce e curat, trebuie să învingă odată. (Trăiască!)

Fraților, ar fi să vă vorbesc pe scurt despre situațiunea actuală politică din parlament fiind eu deputat. (Să trăiți!)

Situațiunea politică din țara noastră în parlamentul de pe malul Dunărei a ajuns la un punct mort, e înglodată în nămol și nu se ivește nimeni care să tragă carul politice maghiare din acest nămol. Că așa s'a întâmplat, e lucru firesc, pentru că noi, partidul național român, de mult am spus în acest parlament de pe malul Dunărei: Domnilor, acei cari vin aici să reprezinte popoarele acestei țări, nu sunt adevărați reprezentanți ai acestor popoare (Așa e!) deci nu pot cunoaște durerile și năzcurile popoarelor din aceasta țară și prin urmare nici nu pot să aducă legi cari să fie folositoare popoarelor acestei țări și cerem ca numai decât să se introducă legea votului universal (Trăiască!) ca pe baza acestei legi poporul să-și aleagă reprezentanții lui adevărați. Pentru că ce poate fi scopul unui guvern al țării, dacă voește, ca țara sa să fie fericită? trebuie să năzuiești ca să conduci destinele țării așa ca și poporul acestei țări să fie fericit, căci din fericirea, bună starea și progresul popoarelor urmează desigur progresul și înaintarea statelor, căci au trecut de mult acele vremi când se susținea în politică, că statul e pentru sine. Nu, d-lor și fraților, statul este pentru popor, statul e mijlocul ca popoarele, cari locuiesc într-o țară să poată fi fericite pe acel pământ și alt scop un guvern nu poate să aibă, decât numai acela să conducă destinele țării spre îndeplinire și fericirea popoarelor din țară. Ce vedem însă noi fraților? Vedem că guvernele ce se perindează în această țară nu numai că nu ajută popoarele și nu-i dau ajutor să înainteze pe calea culturii și a progresului, dar parcă dinadins pun piedeci în dezvoltarea poporului și cu deosebire ne pun piedeci nouă naționalităților nemaghiare și nouă românilor. Și

pentruce? Desigur pentru aceasta că văd că ne-am trezit și noi la razele luminei și culturii și-și dau seama, că dacă vom merge înainte pe aceasta cale, atunci ei nu vor mai putea să ne apese și să ne neindreptățească pe noi. Fraților, dacă ar trebui să vă înșir toate păcatele acestui guvern dela venirea lui la putere, când a făcut multe și mari promisiuni de îmbunătățirea soartei popoarelor din aceasta țară și până acum, ar trebui să vă fac o listă lungă din păcatele acestui guvern, (Jos cu el!) înșirându-vă toate nedreptățile care le-a săvârșit oprindu-ne în dezvoltarea noastră liberă pe terenul cultural, economic și cu deosebire politic. Cu emfază însă a răspuns acel domn prim ministru d-lui dr. Șt. C. Pop, deputat (Trăiască!) că dacă ar fi om drept ar trebui să recunoască că numai în puterea aceleiași îndreptățiri e el deputat astăzi în parlament. Dacă vă întreb d-lor, națiunea română care locuiește în această țară ca popor autohton, ca popor bine organizat, care dispune de toate clasele suficiente, fie ca inteligență fie ca industrie ori comerț ori agricultură, oare un popor de 3 milioane poate să se presupună să fie indestulit de cinci oameni în parlament? (Nu se poate!). E prin urmare o crudă ironie, o batjocură a acestui domn prim ministru când susține în parlament că noi suntem îndreptățiti în aceasta țară.

Cea mai mare nedreptate ce ne-o face nouă astăzi guvernul, după părerea mea, e acel mare atentat ascuns care vrea să nimicească elasa noastră economică înființând în Budapesta bănci cu banii statului, deci și cu ai noștri ca să facă colonizări maghiare. Acest guvern, fraților, care a încercat deja să maghiarizeze această țară și să ne nimicească cu colonizări a putut căpăta convingerea, că nu și-a ajuns scopul și nu-l va ajunge niciodată. (Niciodată). Nu ne temem, că va veni să ne despolieze, dar protestăm sus și tare, ca pe pământul acesta pe care strămoșii l-au apărut cu sângele lor să vie să-ți parceleze la cine știe ce venetici din alte părți pe cari să-i aducă aici ca să ne amărăscă vieața. (Rușine să le fie).

Înghitim noi destule amărăciuni în această patrie și cu toate acestea noi, popor de ordine, nu ne pierdem cumpătul și sperăm într'un viitor mai mai bun, ne alipim de această țară, o susținem cu sângele și avutul nostru, dar zicem, că a sosit timpul când trebuie ca în țara aceasta să ni-se recunoască și drepturile noastre. (Așa trebuie! Așa vrem!)

Apoi fraților, dacă dumnealor ne vor șicana, dacă multă vreme vor lucra la nimicirea noastră materială și noi am găsit, că e potrivit ca să ne apărăm contra acestor atacuri pentruca să ne asigurăm existența noastră materială, căci dacă bunul Dumnezeu ne-a lăsat să trăim pe acest pământ, suntem în drept să ne câștigăm pâinea de toate zilele cu munca noastră — când o veni un timp oarecare ca să ne separăm munca noastră de munca lor și când brațele și puterea poporului românesc va fi concentrată într'un loc, când holdele feudalilor cari dispun de mii de lanțuri de pământ n'or mai fi lucrate de brațe românești, (Să ajute Dumnezeu) atunci îi întreb pe ei ce vor face cu aceste holde?

Prin urmare și din acest loc precum și din parlament îi provocăm și le spunem, că până aici și mai departe nu! (Jos cu ei!) Că în ce direcțiune se va desvolta criza ce bântuie astăzi țara pe noi nu ne mai impoartă, poftescă părinții patriei, aleși prin sulțiile jandarmilor, prin corupțiune și tradare poftescă să șadă în acel palat frumos de pe malul Dunării și să voteze până vom îmbătrâni noi, până atunci trebuie să ne reculegem, să ne astringem în mănunchiu pentruca atunci când vor sosi zorii libertății noastre, să fim în clar cu situațiunea noastră și atunci să zicem, că noi de veacuri în această țară ne-am luptat pentru libertate și o cerem și astăzi.

Dar nu voim să jignim alte popoare, interesele noastre nu sunt contrare interesului țarei, dinastiei, politicii mai mari, căci noi avem atâta minte și atâta înțelepciune ca să mergem pe aceea cale bună, nimerită, care asigură în vremurile de astăzi libertatea popoarelor în aceasta lume și nu erede, fraților, că acel moment nu e departe și de aceea trebuie să ne ținem gata să fim trezi și cu ochii în patru și să nu lățim între noi zizanie, să fim solidari și să ne iubim unii pe alții precum v'a îndemnat vrednicul d-voastră fruntaș din aceste părți, căci orice acțiune care pornește din adevărata iubire de frate și de neam este binecuvântată de Dumnezeu, iar orice acțiune care pornește din

ură, cum e acțiunea guvernului, aceea niciodată nu va sfârși bine.

Și acum fraților, fiindcă mai sunt mulți cari ar dori să ia cuvântul, vă spun numai pe scurt în cecece privește situația noastră internă politică fiți pe pace și liniștiți, căci comitetul partidului național român (Trăiască) ales de reprezentanții neamului românesc la conferința din Sibiu, va conduce afacerile d-v. și ale neamului românesc în cea mai deplină înțelegere. Fiecare din membrii comitetului partidului național e pus la postul care e mai în stare să-l îndeplinească și acțiunea e îndrumată rațional. Ori ce ar zice unii cari vâra vrajba, că e ceartă între domni, nu e drept. Intre domni este iubire și dragostea ce o dorește și poporul nostru, căci domnind aceasta iubire și dragoste cu toții ne vom bucura de roadele la care vom ajunge pe terenul vieții noastre culturale, economice și politice.

Încă un cuvânt fraților, bucuria mea e nespūsă când mă văd în mijlocul d-voastră, dar a crescut această bucurie când înaintea mea din acest loc a vorbit un tânăr avocat cu atâta înțelepciune și însuflețire, tânăr, care acum 5 ani când am călătorit în Banat, era numai începător în viața politică și abea avea curajul să ia cuvântul, când văd cât a progresat acel conducător deduc, că și ceilalți conducători sunt tot atât de luminați ca și de înaintați în conștiința culturii sentimentului național și cu plăcere trebuie să constat că ne întrec pe noi și noi ne vom bucura dacă acești tineri vor trece peste capacitatea și energia noastră, căci aceasta e natural, aceasta e evoluțiunea timpurilor și nu e ertat să stăm locului, trebuie să progresăm înainte. În sfârșit fraților nu mai am să vă spun altceva decât pe când văd că în mijlocul dv. aveți atari conducători să ne lăsați pe viitor să mergem în alte ținuturi mai rămase. Și când fraților careva din d-voastră nu va ști a vă orienta în politica noastră mare, să știți că comitetul partidului național a înființat jurnale cari stau sub înțeleapta conducere a dlui Vasile Goldiș, care munceste zi și noapte (trăiască), numai cu acea mângăiere, că ori când va ajunge, pentruca e încă tânăr, să vadă realizat visul ce a avut în tinerețele sale. Dumnezeu să ni-l fie mulți ani, (trăiască) ca la postul în care l'am pus să ne reprezinte tot cu aceeași demnitate și energie, înțelepciune și bărbăție cu care ne-a reprezentat până acum (trăiască).

Să vă revăd fraților și cu altă ocaziune vesele și sănătoși și vă rog dacă vă veți depărta pe la vetrele dv. să spuneți celor ce n'au putut să participe la această adunare, că le remit salutul meu frățesc și dragostea întreagă a comitetului național român și că vă dorese toată fericirea.

Să trăiți la mulți ani. (Trăiască!).

dr. Șt. C. Pop.

(Trăiască).

Vă salut iubiti frați cu toată căldura inimii mele. Înainte de aceasta, cu 6 ani, am avut norocirea a lua parte la o frumoasă adunare ținută tot în acest orașel. În aceste locuri și de aici am grăit cătră d-voastră.

Iubiților frați, astăzi numărăm 1911 ani dela Hristos și sunt 19 veacuri, decând suntem aci pe acest pământ. Cine cetește istoria acestor 19 veacuri, se convinge că noi mai mult zile de durere am avut decât de bucurie și dacă totuși între popoarele, cari erau pe vremurile acelea numai noi am rămas, este dovadă nu numai despre hărnicia și vrednicia noastră, fără că și Dumnezeu cu noi ține. (Așa-i!)

Iubiților frați! Imi pare foarte rău pe deoparte că sunt răgușit și că pe dealtă parte așteaptă prietini mei să le vină rândul să vorbească dornici fiecare să-și deschidă inima înaintea voastră, de aceea vorbirea mea are să fie scurtă și ca deputat dietal o să vă vorbesc despre proiectele nouă militare.

Iubiților frați! În cele 19 veacuri de care vă vorbiam, nu era vară, nu era toamnă să nu fiți chemați la arme când la ameazăzi, când la răsărit, fiindcă turcul sau tatarul dracului nu da pace locuitorilor.

Voi dragilor mei, totdeanna ați alergat și v'ați vărsat sângele în timpurile cele mai grele pentru țara aceasta. Când purta războai casa domnitoare cu francezii, frați de ai noștri au fost duși în contra francezilor și ne-am bătut în contra lui Napoleon cel mare. Napoleon cel mare a văzut odată o ceată de soldați cu sumane sure și în o-

pinci și a întrebat pe un general, spune-mi cine sunt soldații aceia îmbrăcați în sumane albe și s'a răspuns că sunt români, (Trăiască) atunci a zis cuvintele acestea, cari au cutremurat toată lumea: Dați-mi 20,000 de soldați cu sumane și opinci și voui birui a doua oară lumea (Trăiască). Și au venit fraților apoi războaie în patrie și s'a zguduit tronul. Pe noi ne-a chemat într'u ajutor și ne-am dus.

Au venit lupte crâncene cu italienii, frații mai deaproape ai noștri și iarăși ne-am dus de ne-am dat sângele și atunci iubiților frați, era bună vorba românească, era bună opinia și lăudau mămăliga românului (răsete, trăiască) și când au făcut românii fapta eroică, despre care cu minune se vorbește și astăzi, un arhiduce, unui colonel român soldat ieșit din opinca i-a spus: Tu ai să-mi cucerești cetatea aceasta, pentruca numai tu o poți cuceri și românul i-a zis: Lasă-mă d-le arhiduce să mă pregătesc cu soldații și s'a dus și a spus feciorilor români legați-vă curelele la opinci, și vă pregătiți pentruca trebuie să facem cinste împăratului. Așa s'a făcut și au învins. (Trăiască).

După aceste zile furtunoase, iubiților frați, a venit anul 1867, s'a împăcat cu ungurii domnitorul și și-a uitat de noi, se pune o lege pe baza căruia cu încetul voiese acestui popor brav și viteaz să-i strice și sufletul și conștiința și Dumnezeu din el.

În mod viclean s'a hotărît în 1867: lăsați pe împăratul cu comanda, fiecare gram ce dăm noi ungurii, din drepturile noastre, câștigăm dela naționalități, dela români cu chilogrammele. Va să zică atunci s'a făcut viclenia, ca noi încetul cu încetul să dăm cu chilogrammele din dreptul nostru cel strămoșesc, până ni le răpesc cu totul ca odată ei apoi într'o bună dimineată, să zică că nici nu mai suntem pe aci. Și iubiților frați, de ce s'au temut înaintașii noștri, bătrânii noștri, ne lovim noi acuma în ticăloasele acelea de proiecte militare făcute spre rușinea celor cari le-au prezentat în parlament. (Jos cu ei!), nu numai de aceea dragii mei, că ne degradează pe noi naționalitățile de cetățeni de a doua și a treia mână, dar de acum și la cătane, vezi drace, vom vorbi cu talmaci, numai că și folosul va fi ca al talmacilor, fiindcă talmaciul totdeanna rău talmăcește și apoi mă tem, că și noi rău vom servi pe împărat, dacă ne-a lua limba noastră. (Așa-i!)

Iubiți frați! Se poate suferi aceasta? (Nu se poate!) Se poate ea în proiectele de legi să se urzească nimicirea noastră națională, chiar și la miliție, parcă imi vine să cred că cine a venit cu legea aceea — și-a pierdut mințile și parcă și căpitani aceia mari și falnici, s'au cam prostiți, căci pe rând îi vedem că se duc și chiar acela care a zămislit legile acestea cetim că se duce și el și-i zicem în veci pomenirea lui, mai mult să nu-i auzim de nume.

Dar nu e numai partea, aceasta iubiților frați, căci ce vreau ei dragilor mei, vreau să ridice pentru toată monarhia contingentului armatei comune dela 103 mii la 159,000 pe an, din cari numai noi țara ungurească să dăm 24,000 cătane și noi din acest număr dăm procentul cel mai mare, noi poporul românesc, căci ungurul când îi merge rău, se duce în America, este a ungurilor, căci nu-i place a trăi rău și nu e dat cu suferința ca noi. (Așa-i) Și de-acum va fi ca să se ridice dările în mod înspăimântător.

Nu mai ca să se facă honvezime cu artileria, vom plăti 160,000,000 cor, pe an.

N'avem dreptul apoi să întrebăm fraților mei: mai poate birui țara aceasta biruri nouă? (Nu! Jos cu ei!) Credeți d-voastră, că poporul are să mai poată să dea 200 milioane, pe an, da de unde Doamne și apoi mamele române ar trebui să nască mai mulți feciori, iar la armata comună Ungaria va contribui mai mult cu 24 milioane ca să trimită mai multe cătane la arme. (Risete). Și pentruca dragilor mei toate acestea? Cică pentruca să fim noi monarhie mare. Dar ce dracu avem noi lipsă să ne fălăm? Omul sărac, trebuie să-și îngrijească de sărăcia lui și nu are drept să se fălească. Cine are milioane, ăia să se fălească, dar noi în țara aceasta nefericită, alte biruri nu mai putem suporta. (Așa-i!).

Din împrejurarea, că ați venit în număr așa de frumos, se vede că și mintea d-voastră ce-a curat românească vă spune, că mai departe nuputem merge cu sarcinele. Deputații, pe care i-ați tri-

mis Dvoastră în parlament, cari ne-am strecurat așa ca prin urechile acului, ne-om împlini datoria și vom protesta contra lor. O singură bucurie avem cu toții, după-cum spunea și domnul președinte Mihali, că și carul ăla hodorogit, al parlamentului compus numai din păcate și ticăloșii, s'a infundat, și o da bunul Dumnezeu să nu-l poată scoate toți laolaltă ci să vină cineva mai cuminte și să dea odată dreptate tuturor, să avem apoi dragilor mei, o nouă casă a țării, un nou parlament, unde fiecare țaran să poată trimite după sufletul și priceperea lui reprezentanți în casa țării, și atunci credem, că toate popoarele din țară vor fi fericite.

Vă mulțumesc de dragostea care mi-ați arătat-o, vă laud din adâncul inimii și doresc să ne vedem în zile cu mult mai bune decât acestea. Să trăiți fraților! (Ovații).

Un ziar berlinez despre situația politică din Ungaria. Ziarul berlinez „Kreutzzeitung“ publică un articol în care se ocupă cu situația politică din Ungaria și încheie astfel:

Reforma electorală din Ungaria prin circularul contelei Khuen Héderváry a ajuns iarăși într'un stadiu acut. Articolul împărțește în două grupuri mari pe aderenții reformei electorale democratice: în *sinceri* și *nesinceri*. De grupul acesta din urmă se ține partidul justhista. E foarte curios, că acum partidul acesta este aderentul tot acelei idei pe care mai înainte Viena a adus-o în discuție. Ungurii s'au convins, că în tot locul, unde minoritățile ungurești au în față majorități nemaghiare sufragiu universal pune sfârșit preponderanței politice a ungarilor. Insufletirea fracțiunii justhista pentru reforma electorală nu are crezământ. *Socialiștii și naționaliștii sunt, cari o voesc serios reforma electorală.* Însă germanii aproape în tot locul vor fi majorizați. Grupul din urmă al aderenților reformei electorale îl formează intelectualii, precum și doctrinariii liberei enuțări și cari prin ea mai ușor se vor putea valida în politică: *jidanii*. În fața aderenților reformei electorale stă instinctul național al ungarilor, întrupat în persoana lui Ștefan Tisza. Din punctul de vedere al germanilor încă ar fi de dorit, ca să succedă rezolvirea acestei probleme plină de contradicții.

Bosnieci și dualismul. Zilele trecute cele două partide ale bosniecilor mohamedani au fuzionat și cu prilejul acesta au compus un program nou. Într'un punct al acestui program se pretinde deplină autonomie a Bosniei, în cadrul monarhiei habsburgice, fără considerare la aceea, că formațiunea acestei monarhii este dualismul sau trialismul.

Incetarea grevei din Anglia. În urma intervenției guvernului englez, groaznică grevă a muncitorilor din Anglia a luat sfârșit și s'a reluat lucrul la căile ferate și toate instituțiile industriale.

Iată, după telegramele primite aseară, cum s'a ajuns la înțelegere:

În seara de sâmbătă a avut loc o nouă întrevedere între delegații societăților de cale ferată și între reprezentanții organizațiilor muncitorești. Tratatивele au fost îndelungate, ele au durat până noaptea târziu, când s'a putut ajunge la o înțelegere.

Condițiunile puse la muncitori și de către societăți sunt următoarele:

Șefii organizațiilor își iau angajamentul de a face tot ce le stă în putință ca greviștii să revie imediat la lucru.

La rândul lor societățile de exploatare a căilor ferate se obligă a reprimi la lucru absolut pe toți greviștii și nu vor avea dreptul a face nici un fel de cercetare disciplinară împotriva acestora.

Se va institui o comisiune de arbitri care va procede imediat la studierea cererilor greviștilor și a da o soluție satisfăcătoare în termenul cel mai scurt.

Comisiunea aceasta se va compune din cinci membri: doi delegați ai lucrătorilor, doi delegați ai societăților și un al cincilea delegat de către guvern, ca în modul cel mai imparțial să conducă tratativele.

Ambele părți s'au obligat să se supue fără șovăire deciziunii acestei comisiuni.

Guvernul englez, la rândul său, a promis și

el că va veni în curând cu o modificare a tarifului pentruca să se poată acorda sporul de salarii pretins de greviști.

Cambon ambasadorul Franței a părăsit Berlinul. O telegramă anunță, că ambasadorul Franței la Berlin, Cambon, a părăsit Germania. El a plecat la Paris.

Se crede, că el s'a dus la Paris pentru a raporta verbal guvernului despre mersul tratativelor de până acum.

Plecarea aceasta are un caracter senzațional. Cambon avea mare încredere în reușita misiunii, pe care și-o luase. Greutatea, pe care a întâmpinat-o din partea Germaniei, pare a'l fi făcut mai puțin optimist.

În unele cercuri diplomatice se dă însă o altă explicație acestui fapt. Anume se afirmă, că domnul Cambon ar fi în neînțelegere cu guvernul său.

În ce constă diferendul nu se știe precis. Se pare, că guvernul francez i-ar fi reproșat, că amers prea departe pe calea concesiunilor. E drept, că d. Cambon e mai conciliant față de pretențiile Germaniei.

Chestiunea se va lămuri însă curând, imediat după sosirea lui la Paris. Atunci se va ști dacă e adevărat, că domnul Cambon nu se va mai întoarce la postul său — cum afirmă unii — și se va putea ști cari sunt consecințele ruperei tratativelor.

Batjocorirea presei Ședința Camerei

Budapesta, 22 august.

În ședința de azi s'a întrerupt firul lung al votărilor nominale și opoziția a cerut ședință secretă în chestia opririi vânzărilor pe la gări a ziarului „A Nap“. În ședința aceasta oratorii opoziționali au atacat foarte vehement guvernul. *Iuliu Justh* a declarat în culoare, că opoziția va pretinde în continuare, ca înainte de ordinea zilei să aducă în discuție dispoziția aceasta a parlamentului și până când președintele nu va permite dezbaterile acestei chestii, până atunci ea, opoziția, va cere în continuare să se țină ședințe secrete, unde apoi se va desbata vătămarea libertății de presă. La aceasta *Șt. Tisza* a capacitat pe guvernamentali să părăsească sala de ședințe.

Opoziția la rândul său, de câteori partidul guvernamental va părăsi sala, totdeauna va cere stabilirea capacității de a vota a Camerei. Cu ziua de azi s'a început deci un nou fel de luptă și faptul acesta promite variație pentru câteva zile în dezbaterile parlamentare.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Auspicii de împăcare, chestii croate, congresul studenților croați-slavoni în Göding, ieșiri slave contra maghiarilor.

După unele vorbiri ale deputaților cehi, acștia par a lua o poziție cu totul nouă față de cabinetul Gautsch decât față de cel din trecut a lui Bienert. Simptomatice sunt în deosebi vorbirile lui Kramar și ale lui Klofac, cari ambi vestese sub anumite condiții intrarea lor în partidul majorității de muncă al parlamentului.

Trebue să însemnăm aici că radicalii cehi de sub conducerea lui Klofac au lăsat mult din radicalismul lor.

Dar nici radicalii germani nu mai sunt atât de rășboinici, cum arată un comunicat al lor mai nou și doresc și ei împăcarea națională, dar sub condiții cam prea grele.

Poporul însă e obosit în ambele tabere de atâta harță națională și așteaptă rezolvirea marilor probleme economice dela ordinea zilei. Totdeauna se află însă oameni cari scormonesc chestiile naționale și le scot la suprafață și totdeauna ivirea lor absoarbe apoi tot interesul, toată puterea partidelor pe vreme îndelungată.

E trist însă, că cu tot devotamentul acesta problema națională nu este rezolvită nici în ziua de azi.

Rezultatul acestor frământări este deci de regulă neglijarea problemelor economice, iar în cele naționale se ajunge la un punct mort, peste care se trece apoi prin o schimbare de cabinet, care va începe aceeaș muncă.

Partidul național german, care dispune azi de majoritate, n'are un program de naționalitate bine staillit, ba ținuta germanilor pare de multeori din cale afară inconsecventă. În Boemia ei pretind autonomie națională, dar tot germanii refuză această slovenilor din Graz și în Insbruch italienilor. De aici apoi obstrucția stearpă care dăunește în ambele părți.

Cum vedem din acestea, boala parlamentelor din Austria și Ungaria a cuprins și corpurile legislative provinciale. Nici când doar nu s'au văzut mai lămurit urmările funeste ale dualismului dela 1867.

Autonomia națională începe a câștiga tot mai mulți aderenți. Atentatul de deunăzi asupra banului Tomasic și o vorbire a primarului din Agram rostită de curând, ne dau o perspectivă clară asupra tendinței de independență a Croaților.

Critica ziarului „Pester Lloyd“ făcută participării slovacilor la unele serbări culturale ale cehilor, a stârnit atât în Boemia cât și în Moravia multă amărăciune. Bărbați cu influență în politica slavă au respins cu indignare acuza de iredentism a acestui ziar și au promis, că nu vor rămâne datori oligarhilor maghiari. Cercuile slave sunt cu atât mai înverșunate contra regimului maghiar, cu cât din anturajul contelei Tisza s'a strecurat știrea, că vor porni o acțiune, ca guvernul să tragă la răspundere pe supușii Ungariei cari au luat parte la aceste serbări.

În Gödingen s'a ținut un congres al studenților slavi, la care profesorul *Massaryk* a descris în culori vii starea de suferință a fraților slovaci din Ungaria.

Tot la acest congres a vorbit și deputatul naționalist *Blaho*. Presa maghiară natural, turbă de mânie și acuză cu tradare slovacii, cari se plâng fraților lor. Din acestea și altele se poate ușor deduce, că încercările de împăcare puse la cale de maghiari, n-au fost decât niște simple manevrări de tactică și în curând tot elementul slav se va întoarce solidar spre o politică antimaghiară.

Correspondent.

DIN ȚARĂ

Instantanee dela Baile din Bazna

Bazna, în 18 august n. 1911

Un tãmbãlau și un discurs ocazional. — Șloim și steagul statului. — Circumspecție potmo-lită. — Drumul la America trece prin Ghimbav.

Marti, în 8 august n. era mare mișcare la baile din Bazna. Măturătorii grăbiți făceau curățenie și pe cărările mai laturalnice, nedeprinse cu această operație cosmetică. Mai marii locului alergau aferați de colo-colo, dând la porunci la toți cei mai mărunți în slujbă. Ramuri verzi se aduceau cu tileaga și în capul băilor de către șoseaua principală, se 'ncobilă cu grabă o ușiță triumfală. Împănată cu ramuri verzi și cu 2 stegulețe mici purtând culorile statului. În fața salonului de cură pe un mic povârniș, un lucrător se trudia să învâluie cu ghirlande de brad gâtul de fier al unei fântâni cu apă dulce. Mai încolo un chelner se trudia să aचेțe lampioane de hârtie colorată de-alungul sârmelor de arbori. Fiecare lampion avea 2 slove mari și se putea ceti în șirul de lampioane: IS-TE-N-HO-ZO-TT.

Agitația dirigiturilor destinelor noastre trecu în curând și la oaspeții dela băi. Și pretutindeni se auzia întrebarea: Ce-i? Ce se pregătește? Cine vine?... etc.

În fine aflăm dela un impiegat, care ne spune, grav și șoptind cu un respect explicabil: azi vine domnul főispán și domnul deputat al cercului și mulți domni dela comitat din Dicső-Szent-Márton, ca să inaugureze noul acvaduct de apă potabilă al băilor, pentru realizarea căruia statul a contribuit 12,000, nu știu: fiorini sau coroane....

— A, a, a, — răspunde lumea uimită.

La 3 ore lumea se adună în fața fântanei ghirlandate. Dar domni de la comitat sosesc abia după 4 ore. Sunt vr'o 20 de inși în frunte cu d. deputat și cu d. főispán. Sosirea lor la ușița triumfală o signalează un întreit și anemie „hoch!“.

Sunt sași din comitetul parohial al comunei evanghelice din Bazna în frunte cu preotul locului, ca reprezentanți ai proprietarilor băilor. Oaspeții urmați de comitetul de primire vin în pași repezi la fântâna ghirlandată. Muzica intonează imnul național maghiar. Incepe festivitatea. Preotul săsesc ține discursul festiv. Incepe cerându-și mii de scuze, că trebuie să supere urechile înalților oaspeți și protectori ai Baznei cu graiul său urgisit german; dar nu face acest lucru regretabil de bună voie, ci de nevoie, — căci — din nefericire — „nu posedă“ limba statului. Se înțelege, că noi cei din public nu puteam suprima un oftat dureros de condolență pentru această cumplită nenorocire! Săracul popă!... Câtă urgie a sortii pe capul lui... Continuă apoi laudând pe deputatul lor (îmi pare Sándor János), pe főispánul, pe inginerul, care a condus lucrările și predându-le câte un album comemorativ, binecuvântă acvaductul, încheindu-și logosul german cu câteva exclamări finale în limba ungurească, ireproșabil de patriotice.

I-se răspunde, accentuându-se toleranța și noblețea iertătoare a alcătuitoarelor de stat față cu frații de altă limbă, cari adevărat, alcătuitoare de stat binevoese a nu se scandaliza la auzul unor cuvinte rostite în grai străin în țara lor și ridicând pe sași la rangul de pildă vie pentru celelalte neamuri, de-oamdată trădătoare de patrie.

Când se încheie discursurile, lăutarii intonează cântecul național săsesc „Siebenbürgen Land des Segen“. Și atunci se întâmplă o minune. Lumea care ascultase mai înainte în tăcere imnul maghiar, — se animează fără veste și la început mai timid, apoi tot mai cu putere cântă din gură, femei, copii, bărbați imnul neamului lor, în limba maicii lor... Domni de la comitat ascultă contrariați, dar cu o nobilă condescendență rămân liniștiți....

Eu mă gândeam numai la popa săsesc și parcă mi venia bine, că nu sunt capabil să înțeleg starea lui sufletească în acest moment....

Alt moment. Tot atunci.

Era cu o vară înainte de sosirea dlor de la comitat. Intre numeroșii oaspeți *evrei* ai băilor era mare febră... Discuții aprinse, gesturi crispate, schinte de indignare și mânie în ochi, alergări grăbite și cu aere de importanță plusquam capitală pentru semănta lui Israel. Ce-o fi domnule? Le-a reposat hahamul? Ori au văzut duhul lui Istóczy planând peste nămolul tămăduitor al Baznei? Mai cu seamă unul dintre ei nu-și mai găsea locul. Strigă — băgând în groază pe ceilalți — prin cumplita lui voinicoșie: „sunt praf de pușcă!“ „sunt praf de pușcă“ (bine înțeles, vorba în limba statului) și cu pumnii dela amândouă mâinile cumplit înceștiți sensibiliza explozia prafului de pușcă, desfășându-și degetele subit, brusc și spasmotic. În această atitudine explozivă a plecat fără veste din cercul coreligionarilor săi... de bună seamă să facă moarte de om, veți crede dvoastră... nu... A plecat la oficiul telegrafic să tragă o depeșă dlui prim-ministru Khuen, că statul este în primejdie!... Da... da... Bieții sași noștri, nu vulgur ireproșabil, ci „oficialii“, căpeteniile, erau să clatine din temelie dulcea patrie a lui Israel....

Văzuse adevărat Șloim un steag roșu-alb-verde la fântâni. Asta a fost pe la 2 ore p. m. Și pe la 3 ore p. m. acel steag roșu-alb-verde nu mai era de văzut în acel loc. Mai mult... A văzut el, Șloim cum o mână sacrilegă smulgea flamura amintită de pe codoriștea de lemn, de care fusese ținută și horribile dictu — această infamie se săvârșea sub ochii și la porunca unuia dintre „oficialii“ sași ai locului... Patria era în pericol!... Cine s'o salveze pentru Dumnezeu, dacă nu Șloim și Israelul său?...

Dar înainte de ce ar fi slobozit cumplita depeșă, Șloim, a încercat — deși convins că face un lucru cu desăvârșire de prisos — un act de extremă deferență. L-a întrebat grav, aprins și cumplit pe „oficialul“ sas, că de ce lasă să se smulgă colorile statului de pe codoriștea amintită?

Sasul i-a răspuns liniștit: uite, au ținut pânza tricoloră de-a îndărăte pe băț, ajungând verdele de-asupra, iar roșul de-desubt. — Steagul verde-alb-roșu nu e steagul unguresc, ci cel italianesc și acesta oprit fiind în Ungaria, am dat porunca, să ia steagul, să desfacă pânza de pe băț

și s'o întoarcă, la loc, cu roșul în sus. Indată-i gata și-l punem tot acolo unde a fost...

Jidanul — tablou!

Și așa prin paiul său nesocotit, de-a fi luat mai întâi la răspundere pe sacrilegiul sas, — Șloim a șterpelit pita caldă pe vr'o săptămână dela toate gazetele maghiare din patrie, cari și-ar fi tras nene niște articole și rapoarte despre cel mai nou „Zászlósértés Báznafürdön“, încât s'ar fi dat buhul în țară. Acum în sezonul acru al castraveților! — Oh Șloim! Oh Șloim!...

Cât belșug de bunătate în măruntaiele acestui petec de loc, care constituie teritoriul băilor dela Bazna. Pe lângă izvoarele de apă și nomolul cu puteri tămăduitoare, amintesc comoara de gaz natural, care se revărsă de zeci de ani în trei locuri din adâncurile pământului și arde zi și noapte, fără de nici o utilizare economică. Și câtă vreme gazul prețios se pierde fără folos, băile sunt luminate cu câteva felinare beznose de petrol, iar pompele cu cari se transmite apa dela izvoare în rezervoarele dela băile de puțină, se mână cu putere de căldură și de încălzesc cu lemne. Și stăpânii sași, proprietarii acestor comori terestre, fii unui popor vechiu de cultură, nu s'au gândit nici până azi să utilizeze aceste izvoare bogate de putere de căldură și de lumină pentru ridicarea stabilimentului de băi.

Oamenii aceștia într'adevăr sunt atât de „circumspecți“, încât ajung să fie aproape găgăuți. Ei așteaptă — răsplata politiceii lor — ca guvernul să le facă toate. Dela sine nu îndrăznesc să facă nimic.

Păcat de atâta cultură, potmolită în atâta circumspecție, ca să nu-i zic altfel.

Venise cu automobilul de către Mediaș d. Emil P..., mare proprietar din România și a ajuns la Bazna, voind să-și continue drumul spre Alba-Iulia având neprecăuțiu să întrebe pe sași din Bazna de drumul spre Gyulafehérvár—Belgrad—Karlsburg, — a primit răspunsul identic: „noa, asta nu p'acei!“ De întrebă de o stație mai apropiată, — află îndrumare, — dar așa, — de unde știe jupânii din Bazna, că drumul la Alba-Iulia trece prin satul lor?!

Și în legătură cu faptul acesta îmi aduc aminte de o întâmplare hazlie, care s'a petrecut într'un alt sat săsesc: Ghimbavul pe lângă Brașov. Un bărbat de seamă al sașilor din Brașov plecase la America (era înainte de-a fi fost cale ferată până la Brașov) și număroși prieteni și multe rudeni îl petrecură cu trăsurile până în satul vecin: la Ghimbav, unde în crâșma comună, au tras un chef cordial de adio, garnisit cu multe toaste de bună călătorie la îndepărtata Americă!

Crâșmarul, un sas din Ghimbav, a rămas uimit, ca omul care face o mare, neașteptată și senzațională descoperire. Și la plată exclamă uimit: „Noa, det hun ich noach net gewasst, dat det Wegli nach Amerika darch anser Duerf fuehrt!“ Pe românește: „Asta încă nu am știut-o, că drumul la America trece prin satul nostru!“

„Astra“ la Cenadul-mare

Lângă „buricul pământului“. — Influință binefacătoare. — Cenăzenii bravi. — Vine „Astra“. — Fiea cenăzanului. — Adunarea. — Femelle lipsesc. — O vorbire înțeleaptă. — Disertațiile. — Inființarea agenturii. — Impresia.

Cenad, la 21 august.

Comuna Cenadul-mare e situată pe valea Murășului la periferiile românismului între Arad și Seghedin, abia câțiva kilometri dela „buricul pământului“, care pretinde a fi în ochii bunilor noștri patrioți Macova (Makó). Comună frunțasă, cu locuitori mare parte români trei la minte, stăpâniți de un materialism practic, Cenadul-mare este o fortăreață puternică și rezistentă a românismului, în zidurile ei massive resfângându-se pururea chiar și cele mai înțepite atacuri ale volnicilor noștri stăpâni.

Românii binecredincioși și progresiști dela această frontieră a Torontalului de nord în spate cu șvabii renegați și în coaste cu ungurii, cu vremea au imprumutat tot ce e bun dela vecinii ei amenințau cu cutropire, încât astăzi parcă predestinați de soarte, în virtutea zestrei sufletești proprie românului bănățean, stăpânesc situația. Lucră-

tori perseveranți, sârguitori și cruțători, românii noștri în urma avantajilor lor firești, se bucură de o situație neasămănat de favorabilă față de mulțimea străinilor ce-i înconjură de pretutindeni (șvabi, maghiari, bulgari, sârbi). Se părea însă că în munca lui întărită pentru a răzbi concurența înțepită a șvabilor, purtând înverșunată luptă economică pentru tot petecul de pământ, poporul acesta cumpătat și inteligent perdea mereu din calitățile sale sufletești și zală de zală slăbia legătura sufletească ce exista înainte între el și instituțiunile sale culturale-naționale. Părea că cu frumosul port românesc schimbat în decursul vremei, se șterg și obiceiurile și credința strămoșască.

Întâmplările din timpul cel mai recent chiar, dovedesc însă contrarul. Când cu legea lui Apponyi, cenăzenii au fost unii dintre cei dintâi, cari la stăruințele și cuvântul entuziast al venerabilului părinte T. Oprean au înzestrat și susținut și pe mai departe școalele românești ca fiice ale bisericeii naționale, iar atitudinea lor politică este elatantă dovadă de înțelegerea rostului luptelor noastre pentru conservarea națională. În curând s'a înălțat în Cenad un frumos locaș dumnezeesc pe seama credincioșilor gr-cat. afirmându-se cenăzenii încodată, ca români păstrători ai legii și limbei moștenite dela părinți. Iar cel din urmă act cultural al cenăzenilor, de care pomenesc, e puternică dovadă despre alipirea lor la limba strămoșască și despre dorul de a o cultiva în sufletul lor.

Despărțământul Sânciulăuș-mare al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român“, după aproape 8 ani de activitate, anul acesta a descins pentru primădată în comuna Cenadul mare, cu scopul de a inființa o agentură pentru pornirea unei mai intensive acțiuni culturale în această comună frumoasă și avută.

Firește cenăzenii cu firea lor rezervată, ce și-au adoptat-o în lupta economică ce o poartă cu șvabii de decenii, primesc manifestațiunile culturale de orice categorie fără alaiu prea mare, liniștiți așteptând să despoaie, conținutul, chintesența de podoabele deșerte.

Un român venit din alte părți, care n'avusesse încă prilej să adâncească cutele tainice ale sufletului acestui popor, ar pleca din mijlocul nostru desiluzionat și fără nădejde. Unui român obișnuit cu entuziasmul delirant uneori, a poporului din creerii munților, la asemenea ocaziuni, îi va părea ciudată nepăsarea aparentă a cenăzanului cu care privește orice însușire. Acela însă care-i cunoaște firea speculativă, așezată, împrejurările de viață și modul lui de gândire alterat prin contactul necentenit cu alte neamuri, îi va ști cu atât mai vărtos aprecia seninătatea și cumpătul cu care cântărește toate manifestațiunile înțelegând esența și omițând orice prisosință deșartă sgomotoasă, care nu alterează rezultatul.

Comitetul cercual în frunte cu directorul despărțământului d. dr. Nestor Oprean anunță cu o săptămână înainte adunarea generală a despărțământului la Cenadul-mare. Vestea îmbucurătoare ca fulgerul străbate întreaga comună deșteptând interesul oamenilor. Cei mulți nu prea știu încă de ce poate fi vorba. Vecinii se întreabă mereu și câte unul cu carte îi lămurește după cât știe și dânsul.

— Bade Gheorghe, oare ce predică va fi asta, de ne vine d-nu advocat? — întreabă un flacău pe vecinu-so, om cu carte.

— Dragul badii, d-nul advocat e președintele despărțământului Sânciulăuș al „Asociațiunii“, care au pus-o la cale oameni înțelepți cu tragere de inimă pentru popor în frunte cu măria sa fericitul metropolit Andrei baron de Șaguna, ca să ne ajute la învățătură. Știi dragul meu, o aceea „Asociațiune“ — „Astra“ cum îi zicea ficiorul preotului nostru, când umbra să ne înșcriem cu 2 coroane pe an membri ajutători, — care dă membrilor săi ajutători în schimbul celor 2 coroane 10 cărțile frumoase, pline de învățătură și un călindar. Dar ce să-ți mai spun că și tu-i ești membru.

Și în felul acesta se lămurește mereu ca pe duminică tot românul să fie în curat cu însemnătatea serbării ce va avea loc.

Duminică dimineața bărbații îmbrăcați sârbătorește grăbesc la sfânta slujbă, care se săvârșește la altar improvizat în localitatea școlii din cauza reparării sf. biserici gr. or. Evlavia ce stăpânește inimile credincioșilor nu o turbură nici sosirea comitetului, venit în cea mai desăvârșită liniște. Serviciul divin, săvârșit de către pâr. protopop T. Oprean, a cărui solemnitate o ridică cântarea dulce

a învăț. At. Lipovan, prezent în calitate de secretar al despărțământului, se termină la ora 11.

În aceeași localitate părintele Oprean, reconvalescent încă, salută cu toată căldura și entuziasmul inimii sale românești comitetul acum pentru întâia dată în comuna păstorită de d-sa. Îl urmează apoi un cuvânt presidial de deschidere de toată frumusețea, în care d. dr. Oprean demonstrează însemnătatea nemăsurată a învățături, a cărei apostol s'a angajat, de dată ce a primit sarcina grea a conducerii acestui despărțământ dela periferie. Desăvârșirea luminei minții este ținta ultimă a „Astrei” spune d-sa și pentru ca un popor să țină pas cu progresul tuturor neamurilor, are să treacă asemenea luminei materiale prin toate fazele dezvoltării până să lumineze ca soarele. Intocmai ca lumina ștersă a opaițului cu ajutorul geniului omenesc inventiv, s'a dezvoltat în lumină de său, de ceară, de lapte, în lampă de petrol, de acetilen etc. etc. de gaz, ca azi lumina electrică pătrunzătoare să ajungă aproape la ponțea luminei razelor de soare: lumina minții și ia cu ajutorul cărților bune și a școalelor de tot soiul trebuie să crească până ce va izbuti să pătrundă toate tainele făpturii etc.

Pentru discursul acesta frumos și instructiv îi mulțumește d-lui dr. Oprean, părintele gr-cat. d. Victor Deciu în cuvinte alese relevând, că scopul învățături este să se desăvârșească nu numai mintea ci și inima, ca astfel lumina adevărului să stărpesească din sufletul nostru germele păcatului.

Împlinindu-se ora 12, în urma acestui discurs cald, președintele amână ședința pe ora 3 p. m. provocând auditorul să se prezenteze și după prânz tot în așa număr frumos ca acum.

Nu pot să nu remarc aci un fapt caracteristic și cuprinzând în sine germele dezastrului național. Starea de desconsiderare a femeii la țărânumea noastră. Asistența mare de femei la serviciul divin încă înainte de deschiderea adunării generale a părsit localitatea, forțată cumva de privirile intolerante ale bărbaților. Parcă ele n'ar avea nici un rost în economia noastră națională, deși până când nu va străbate învățătura în stratul feminin, progresul nostru va fi pururea stânjenit și încet.

Ele sunt doar factorul cel mai important în creșterea generației nouă și numai prin desăvârșirea lor sufletească vom crea baze rezistibile pentru înaintarea noastră culturală.

Am întrebat chiar pe una dintre cele mai de seamă și-mi spunea, că nu le șade bine între oameni și sunt expuse, prezentându-se, la batjocură. Abia la multe stăruiri izbutii să înduplec câteva din apropierea casinei românești — unde se țin după amiazi adunarea — ca să participe și ele. Un moment acesta, pe care e bine să se pună deosebit pond la adunările ce se vor ținea de aci înainte. *Atrageți și femeile la învățatură!*

Luându-se din nou firul adunării, se dă citire raportului secretarului și a agenților existente. Cu deosebit interes ascultăm cu toții raportul despre activitatea laborioasă a agenției din Comloșul-bănățean.

Agentura aceasta e cea mai elocventă dovadă, că ce poți face cu voință neștrămutată și însuflețire.

Finindu-se agendele oficiale se purcede la citirea a trei dizertații. Publicul asistent în număr mare ascultă cu deosebită atențiune sfaturile economice instructive ale d-lui *Corneliu Petroviciu*, care conferențează despre gunoarea rațională a pământului, — într'un mod amuzant, fixând atențiunea auditorului.

Cu asemenea interes au ascultat conferința d-lui *Ștefan At. Oprean*: „Ca vulturul...”, care prinzând momentul oportun, le atrage atențiunea asupra zborului maestru al inginerului A. Vlaicu, expunând în legătură cu aceasta, întreaga istorie a zborului. Firește n'a scăpat să concludă la însemnătatea învățături, arătând, că și Vlaicu din copil de țaran, pe scara învățături a câștigat admirația lumii întregi și glorie neamului său.

Urmează, al treilea conferențiar învăț. d. *Dimitrie Bozian* cu „Pământul...” în care îndeamnă poporul la instăpânirea pământului cu orice preț, căci aici e pământul, acela-i stăpânul situației. Tustrei conferențiarilor au fost răsplățiți cu aplauze furtunoase.

După ce apoi s'au trimis delegați la Blaj în persoanele d-lor dr. Nestor Oprean și dr. Ioan Demian, adunarea s'a încheiat cu alegerea unei comisii de înscrierea membrilor noi, aducându-se

totodată la cunoștința membrilor peste 30, că încurând exmisul comitetului, părintele Virgil Negru va ieși la fața locului să organizeze agentura „Asociațiunii”. Iar după alocuțiunea însuflețitoare a directorului cercual, adunarea se disolvă.

Cenăzenii se înșiruiesc pe drum spre casele lor, serioși, gânditori, semn, că sămânța a aflat pământ roditor, care având o conducere devotată și agilă va produce frumoase roade la vremea sa. Dumnezeu să ajute.

St.

Adunarea societății teatrale filiala Reghin

Societatea teatrală din despărțământul Reghin și-a ținut adunarea cercuală la 13 august a. e. în comuna Iabenița — Göngözsóakna. Din capul locului trebuie să constat cu multă satisfacție, că deși filiala din Reghin a acestei societăți abia are trecut de un an, azi e în plină activitate. Imprejurarea aceasta norocoasă, își află explicație în trei motive. Primul s'a luat din prezența excelenței sale mitropolitului Mihályi dela Blaj din anul trecut la sfințirea bisericii din Hodar, cu care ocazie reghienii și comunele din apropiere au făcut o primire atât de splendidă înaltului prelat, încât au pus în uimire lumea străină.

Vizitele pela onorațorii și afabilitatea excelenței sale au cucerit cu desăvârșire inimile în toate părțile societății, producând la ai noștri multă mândrie și mângăiere sufletească, i-ar străinilor respect și stima cea mai adâncă.

Adunarea generală a fondului de teatru din anul trecut ținută tot la Reghin, care a decurs între sărbări atât de mărețe, era cu neputință să nu lase urme adânci în inimile acelor, cari au aranjat aceste sărbări.

Iată al 2-le eveniment istoric, merit a invita la emulare nobilă pe toată suflarea, — înțelegătoare de glasul vremii — din aceste părți.

Al 3-lea motiv vrednic de considerat este faptul, că în Reghin și jur avem un capital intelectual foarte prețios, care la diferite ocazii sărbătorești, se afirmă în mod impunător.

După toate aceste era lucru firesc, ca și adunarea societății teatrale dela Iabenița, să se mențină la nivelul dorit, după-cum s'a și întâmplat. Adunarea s'a ținut în școală la 4 ore p. m. în prezența unui număr public.

Directorul Iosif Popescu din Reghin, om cu vederi largi și de-o afabilitate captivantă, vădit emoționat de prezența numărului public inteligent și țaran, prin o vorbire mișcătoare deschide ședința.

Urmează apoi raportul despre mănoasa activitate a filialei, care s'a și luat spre știință.

S'au inseris 8 membrii noi, așa cât filiala numără acum 9 membrii pe viață și 30 ordinari. În decurs de un an de exirtență, progres splendid.

După alegerea delegaților pentru adunarea generală dela Blaj, directorul Popescu între ovații, generale la 5 ore p. m., ridică ședința.

La 8 ore seara s'a predat piesa „Ruga dela Chisetu” de Iosif Vulcan.

Restaurantul dela principalul hotel, era tixit de public român și străin. Observ că Iabenița, care cade la 7-7 klm. dela Reghin, e o stațiune balneară vestită și destul de căntată, cu multe izvoare de murătoare, cam la fel cu cele dela Sovata. Aproape întreg publicul dela băi a luat parte la predarea pieselor teatrale.

Diletanții au fost țărani simpli dela Cașva, cari sub dirigința merituosului preot Simeon Zahar și a învățătorului Pop, s'au produs admirabil, peste orice așteptare. Corul în 4 voci, mimica și predarea, toate au fost la înălțimea unor diletanți de prima forță.

A urmat un monolog predat de clericul absolut Victor Suteu din Cașva, jucat cu o siguranță uimitoare și a cântat așa de dulce, încât publicul a erupt în aplauze frenetice la adresa tinerului artist.

Tot diletanții din Cașva au mai predat și piesa hazlie „Țiganul cătană” cu atâta naturalitate, încât aplauzele nu mai voiau să contenească. Atât însă n'a fos de ajuns. La un signal dat, 12 feciori din localitate, întimpinăți de acordurile imnului nostru național, se prezintă în mijlocul salei de dans și cu atâta precizie și farmec au jucat

„Călușerul” și „Bătuta”, încât au fost admirați de toți străinii.

Adevărat delicioși sufletec.

A răspândi în forma aceasta cultura, a te afirma înaintea străinilor într'un mod atât de demn, iată cea mai vrednică răsplată a muncii desinteresate.

Și dacă în toate părțile locuite de români s'ar lucra cu atâta zor ca la Reghin și jur, în decurs de un deceniu, viața noastră culturală mai ales pe sate, ar putea servi de model concetățenilor noștri de orice limbă, cari până azi ne cunoșeau așa de puțin, pe cât de puțin ne și stimează.

Succesul material încă a fost satisfăcător, încassându-se 350 coroane, din cari 100 cor. au fost predați bisericii din loc, iar 200 cor. fondului teatral.

După terminarea producțiilor mărețe, a urmat dans, care s'a continuat cu mare vioiciună, până la răsăritul soarelui din ziua următoare:

„Vătavul a dat semn din steag
Ș'atunci porniră toți șireag
Încetinel.

Feciori la zece fete cinci
Cu sdrungănele la opinci
Ca'n port de sat.

Trei pași la stânga binișor
Și alți trei pași la dreapta lor,
Se prind la mâni și se desprind
S'adună cere și iar se 'ntind
Și bat pământul tropotind
În tact ușor.”

Dintre mulțimea oaspeților am putut remarcă pe: avocatul dr. Harșa subdirector, Sever Barbu și doamna, Familia Marinoviciu, avocatul dr. Popescu toți din Reghin, familia Lado din Răstoșnea cu doamna căpităniță Aurora și feciorul, familia medicului și bunului român Neagos, fam. not. Bucur din Deda, protopopii: Câmpean din Gyergyószentmiklós, Târnavan și familia din Pogăceaua, Voda din Armeniș, Nicoară din Ibănești, preoții: Muntenescu din Solovăstru, Cranic din Urisin, Mărieșan din Beca, Urzica din Varviz și fam. Manea, contabil în Mureșoșorheiu și alți mulți, mai ales teologi și învățători din jur precum și o admirabilă cunună de domnișoare, a căror prețios nume l-am scăpat.

Vasiliu Urzica, preot.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 august 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme caldă, pe alocura cu ploți furtunoase.

Prognostic telegrafic: Căldură, furtuni.

Temperatura la amiazi a fost de 29.2 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Octomvre	Cor. 11'67
Grâu pe Aprilie 1912	18'83
Secară pe Octomvre	9'66
Cucuruz pe August	—
Cucuruz pe Septemvre	8'28
Cucuruz pe Maiu 1912	8'08
Ovăs pe Octomvre	8'90

De-ale noastre.

Toți participanții la festivitățile dela Blaj să nu uite că numele stației unde se coboară este *Küküllőszög* și nu Balázsfalva.

Primul actuar român de matematică. Din Nădlac primim îmbucurătoarea știre, că d. *Emil Mihai*, profesor specialist la școala comercială superioară din Budapesta, originar din Pesac, în comitat. Torontal, în 4 august n. a deșus cu succes laudabil examenul de actuar matematic la Universitatea din Göttinga. În Ungaria d. Mihai este primul care a obținut această diplomă.

Transmitem dlui Mihai sincerele noastre felicitări.

Învățătorii români la serbările de la Blaj. Din Gurarului primim știrea că corpul didactic al școlii românești ortodoxe de aici va fi reprezentată la marile serbări culturale din Blaj prin însuși directorul școlilor d. *Emilian Stoica*, un însuflețit sprijinitor al culturii românești.

Onoare se cuvine bravilor noștri învățători.

Achitat. „Gaz. Trans.” scrie: E știut că păr. Octavian Popa, fost capelan în Făgăraș (azi preot în Săcalul de Câmpie) a fost pus sub acuză pentru agitația, ce ar fi săvârșit-o în vorbirea ținută la înmormântarea unuia dintre ucizii dela Mărgineni. Tribunalul din Brașov l-a achitat, — dar procurorul a înaintat apel și astfel procesul urma să se pertracteze la tabla reg. din Târgul-Murășului. Procurorul supr. dela tablă însă a retras apelul și astfel sentința trib. rămâne în valoare. — Ministrul de culte pe baza „datelor oficiale” în octombrie a tr. a cerut dela conzistoriul din Blaj, ca în locul păr. O. Popa să numească alt catihet în Făgăraș, iar în Maiu a. c. i-a detras și congrua. — Oare ce preț au „datele oficiale” ale ministrului, față de sentința tribunalului?

Jalea unui preot vrednic. Din Bacitelec ni-se scrie: Dintre toate loviturile ce pot veni asupra unui preot român cea mai crâncenă și nenorocoasă este aceea, când el își pierde soția, raziul și mângâierea familiei. O asemenea lovitură și pierdere ireparabilă a avut să îndure cu 1 august v. vrednicul și fruntașul preot *Gheorghe Negoescu* din Intorsura-Buzăului, care a pierdut-o pe veci pe iubita sa soție și dulcea mamă a cinci copilași, pe *Aurelia Negoescu* n. Coltofeanu, în etate de abia 36 ani. O jelește comuna întreagă, jurul și toți, cari au cunoscut pe această femeie simpatică, blândă și evlavioasă, dar jalea este cu atât mai zdrobitoare pentru nemângâiata familie, căci ceasul amar al despărțirii nu a găsit-o la locuința sa în mijlocul copilașilor și în brațele soțului ei, ci în spitalul din Sighișoara, unde o dușese nădejdea de-ași recăștiga sănătatea.

Înmormântarea i-s'a făcut joi în 4 august v. în cimitirul bisericii din Intorsura-Buzăului, azi stând un public foarte frumos.

Îi dorim iubitelui părinte Negoescu și jalei celei familii mângâiere, întărire și ajutor dela cereșul Părinte al îndurărilor, iar pe răposata Dumnezeu s'o odihnească în pace!

Vlaicu la Blaj. Suntem informați, că inginerul Vlaicu a sosit deja în Blaj. Asemenea a fost trecut deja peste graniță și aparatul său, cu care va face zborurile sale mărețe și mult așteptate și înaintea fraților săi de aici, cari vor fi întrușiți la Blaj din prilejul serbărilor mărețe culturale din anul acesta.

Petrecerea din Maidan. La 13 aug. st. n. s'a aranjat în Maidan concert împreună cu joc de către corul bisericii gr.-or. sub conducerea învățătorului Pavel Miclea. Corul s'a achitat bine, asemenea și diletanții, cari au predat piesa teatrală „Trei doctori”.

Venitul curat de 215.80 cor. a fost predat epitropiei bisericesti spre întrebuințarea scopului indicat în program. Laudă tinerimei, care și-a dat tot concursul întru reușita bună a petrecerii.

Au suprasolvit următorii: Păun Crașovan, Petru Liuba, câte 10 cor. dr. Gheorghe Miclea, Valeriu Liuba, câte 5 cor. Iosif Liuba, stud. în drepturi, 3 cor. d-șoara Leposava Giouin, Alexandru Radu, câte 2 cor. Aureliu Iana, Nicolae M. Câmpianu, câte 1 cor. Ioan Cioc, 40 fl., căroră și pe această cale li-se aduce mulțămîntă.

Cor.

Se caută notar român. Din Fișez ni-se scrie: E vacant postul de subnotar în notariatul *Fișezănpetruului* (comit. S.-Dobâca), și e de dorit a fi ocupat de un tânăr român diplomat.

Incunoștințăm pe această cale pe tinerii români diplomați.

Farmecul artei naționale. În cadrul unui foileton publicat în ziarul „*Bosnische Post*” din Saraievo numărul dela 16 august n., d-na Elena Daniela Schaffer descrie cu multă simpatie un dans național românesc jucat de soldații români dela un regiment staționat acolo, în port național. Frumșeta costumelor e unanim admirată, asemenea și dansul, numit de scriitoare „Răpirea Sabinelor”.

Consistor plenar arhidiecezan s'a ținut în Blaj, la 15 august, la care au luat parte pe lângă șesesorii consistoriali și următorii: *Ioan Moldovan* din Mediaș, *Iuliu Montani* din Zlatna, *Iosif Costin* din Turda, *Iosif Lita* din Iclod, *Ioan Maior* din Aiud, *Elie Câmpian* din Gyergyószentmiklós, *Emil Pop* din M. Uioara, *Artemiu Boeriu* din Casonul mare și *Ștefan Sândor* din Odorheiu. — Au fost primiți din Interardeal Vancean de băieți 141 din 184 de concurenți, iar în internatul Vancean de feteți 50.

Clerici au fost primiți dintre 43 concurenți următorii 27:

Ovidiu Hulea din Galda de jos pentru Seminarul central din Budapesta, Ariton Pescariu din Cinfid, Ioan Modrișan din Segaja, Octavian Mordoccea din Grid, Alexandru Precup din Șeușu șac., Iuliu Ionaș din Sântimbru, Ioan Spătar din Frăua, Ioan Lia din Herseni, Eugen Ciungan din Alecus, Aug. Dumitrescu din Șard, Aron Ignat din Chiucești, Ioaniță Ciufudean din Veza, Vas. Mureșan din Mediaș, Ioan Mărginean din Bogatul român, Ioan Bălu din Petridul de jos, George Mărie din Măgura, Octavian Pop din Copăcei, Ioan Câmpian din Gy. sz. Miklós, Ioan Petean din Jucul nobil, Ilie Stănilă din Apoldul de jos, Traian Fodor din Căcova, Ioan Ciortea din Beldiu, Nicolae Deac din Vidrasău, Lăurian Maior din Ulieșul mare, Victor Micu din Sevestreni, Emil Ștefanuț din Feldru și Ioan Anea din Bagin, în Seminarul arhidiecezan din Blaj.

Din congregația comitatului Sibiu.

În adunarea municipală a comitatului Sibiuului din 21 august a. c. pertractându-se adresa orașului Vârșet privitoare la obstrucțiunea parlamentară, prezidentul clubului român d. dr. *Liviu Leményi* în numele și din însărcinarea clubului a făcut următoarea declarațiune:

„Noi românii condamnăm obstrucțiunea parlamentară în general, dar în deosebi în cazul de față, când e vorba de singuranța monarhiei și prestigiul ei ca mare putere precum întotdeauna și fără săvârșire am dat Cesarului ce e al Cesarului, și am vărsat sângele nostru pentru patrie și tron.

Alipirea aceasta adâncă tradițională a noastră nu a putut-o altera nici sistemul de guvernare de veacuri dușmănos poporului nostru și n-o alterează nici guvernul actual lipsit de bunavoință sinceră față de noi, în care deci nici nu avem nici o încredere.

Poporul nostru cere pentru sine, ca și pentru celelalte popoare din patrie adevărată egalitate și libertate de a-și desvolta cultura națională pe toate terenele, — nu împedecată, ci sprijinită de puterea statului.

Aceasta o așteptăm noi dela introducerea sufragiului universal, egal și secret, după comune și cu o împărțire dreaptă a cereurilor electorale, aceasta o pretindem deci, pentru că numai astfel va ajunge parlamentul țării adevărata reprezentanță a opiniei publice. — aceasta o pretindem fără amânare acum, când s'a promis sărbătorește prin cuvânt regal!”

Petreceri. Tinerimea română din Baia-de-Criș și jur invită la petrecerea de vară ce o va aranja luni, la sfânta Mărie în 15.28 august 1911, în sala cea mare a hotelului comunal. Venitul curat este destinat pentru fondul cimiterului gr.-orientat din Baia-de-Criș. La intrare invitățile sunt a se arăta!

— „*Reuniunea rom. de cântări și muzică*” din Orăvița-montană aranjază la sf. Măria-mare (rugă) luni în 5.28 august 1911 în „Grădina de fir” din localitate o petrecere de vară împreună cu concert și teatru.

Programul: G. Dima: „Sub fereastra mândrei mele”, cor mixt. Cip. G. Porumuescu: „Numele tău”, cor bărb. G. Dima: „Fântâna cu trei izvoare”, cor mixt. „*Vacanții*” comedie originală într-un act de Maria Baiulescu, redigiată de d. Ioan Băiaș, jucată de: d. Ioan Băiaș, d-șoara Ana Zarcuța, d-șoara Iustina Giuchiei, d. Traian Jucu, d. Dimitrie Buna, d-șoara Miți Conrad, d. Ioan Petru, d-șoara Aurelia Conrad și d. Alexandru Lazăr.

— *Tinerimea studioasă din Poiana-Sibiului*, invită la producțiunea teatrală împreună cu joc, ce o va aranja luni, în 5.28 august a. c. (ziua de sf. Mărie), în sala cea mare a școlii din deal. Venitul curat e destinat pentru fondul zidirii bisericii din loc.

Ofițeri noi. I. Au terminat Academia terosiană din Wiener-Neustadt: și au ieșit cu rang de sublocotenent d-nii:

1. Teodor Bacea comandat la reg. 19 de inf.
 2. Luca Paica „ „ „ 23 „ „
 3. Carol Fara „ „ „ 50 „ „
 4. Cornel Chiffa „ „ „ 2 „ „
 5. Iosif Gavra „ „ „ 2 „ „
- II. Din școlile de cadeți, cu rang de subofițeri (Fähnrich).

- a) Din școlile de cadeți din Timișoara:
 1. Valer Brailă, comandat la reg. 29 de inf.
 2. Mihai Lăpădat „ „ „ 86 „ „
- b) Din Sibiu:
 3. Septimiu Cutean „ „ „ 51 „ „
- c) Dela Kassa:
 4. Gheorghe Stinghe „ „ „ 43 „ „

- La artilerie:*
1. Alex. Vancea, comandat la reg. 16 de artil.
 2. Aurel Cărpinișan „ „ „ 34 „ „
 3. Ioan Seracu comandat la bat. 2 de art. de fortăreață.

Alegere de preot. Duminecă s'a ținut alegerea de preot în comuna fruntaș Secușiu, com. Timișului. A fost ales candidatul de preot Leon Blaga.

Se caută meseriași români. În Beiuș ar putea prospera foarte bine un compactor, un tâmplar (măsar) și un croitor. Reflectanții să se adreseze tipografiei și librăriei „Doina”.

Din patrie.

Dușmanii noștri. În supărarea sa pentru știrea despre un recent omor ritual în România, lansată de „*Vitiorul*” din București, „*Som-und Montagszeitung*” din Viena, un ziar ovreiesc de calitate infioară, publică în numărul său dela 21 c. un articol plin de calomniile la adresa României. Hahamul Moise Gaster la Londra și atâți alți Morii alocurea, toți urmăresc acelaș scop de a discredita țara românească în fața străinilor. Astfel se solidarizează dușmanul extern cu „dușmanul în cetate”.

Cifre din Kecskeket. Cercetarea oficială a eflat în Kecskeket 3933 case ruinate. Din 11000 case nici una n'a rămas întreagă. Paguba întreagă se ureă la 8,963.126 cor., dintre cari 1,753.357 coroane revin în paguba orașului, 1,730.994 statului, bisericii și altor zidiri comune, iar singuraticilor 5,478.775 coroane. Până ori le-a sosit în ajutor 278.478 coroane 30 fileri, care sumă s'a pus la instituttele finanțare spre fructificare până la timpul împărțirii.

Servilism săsesc. Un act de servilism rușinos a săvârșit zilele trecute preotul evanghelic săsesc din Basna. La banchetul, care s'a dat în 8 august n. în Basna din prilejul inaugurării noului apeduct, preotul local săsesc a rostit o cuvântare, în care a cerut scuze prefectului comitatului și celorlalți oaspeți maghiari prezenți, că nu știe ungurește, în schimb însă s'a îngrijit ca copilul său să învețe perfect ungurește, pentru că fiul să facă bine ceea ce tatăl a stricat („verbrochen”). Cazul preotului săsesc e cu atât mai de condamnat, cu cât el ocupă și postul de președinte al comitetului cercual săsesc din comit. Târnavei mici. Ziarul „*Kr. Ztg.*” din care luăm această știre, condamnă în termeni aspri lipsa de conștiință a preotului servil sas.

Arestarea unei otrăvitoare. Pe pusta Ungariei totdeauna s'au găsit femei negre la suflet

cari pentru o sumă mai mare sau mai mică făceau pe fermecătoarele, vinzând otravă unor ființe bestiale cari voiau să se scape de o persoană, pentru ca să câștige ceva după moartea ei. Cotitorii mai bătrâni își vor aduce poate aminte de otrăvirile dela Hodmező-Vásárhely, cari au cucerat presa universală unde multe soții cu ajutorul vestitei lager Mari și-au otrăvit bărbații, copii, părinții, după ce i-au asigurat. Acum de curând a fost arestată în Kistelek lângă Seghedin o strigoaică de acestea cu numele Török Mariska, care de 25 de ani trăiește din negoțul cu otrăvuri pe seama femeilor stricate, cari vor să se scape de bărbat, apoi din vânzarea fetelor nenorocite, cari au apucat pe mâna ei. Toată lumea știa, ce poamă e, dar până acum n'a putut fi dovedită. Acum câteva zile i-s'a infundat însă. În Kistelek a murit țărânul Levai. Bănuindu-i-se moartea, intestinalele lui fură trimise la Pesta, unde s'a constatat, că a murit otrăvit. Cercetându-se s'a aflat, că îmbolnăvindu-se nevasta lui l-a lecut pentru lumea cealaltă cu niște pilule luate dela otrăvitoarea Török. Amândouă femeile au fost arestate.

Aniversarea M. Sale împăratului Francisc Iosif. Din Ischl se anunță că aniversarea împăratului a fost sărbătorită aci cu mare entuziasm.

Afluența a fost colosală. Vizitatorii n'au găsit locuințe. S'au vândut 75.000 de flori cu culoare habsburgică. S'au vândut de asemenea mii de cutii de bomboane cu fotografia împăratului, în folosul văduvelor și orfanilor marinariilor, cu concursul frumoaselor dame de-acolo.

„Primejdia valahă“. „Revista Economică“ a deschis o rubrică permanentă cu titlul „Primejdia valahă“, în care arată cu date și cifre, că nu noi săracim și deposedăm pe unguri, cum se plâng ziarele maghiare, ci drăguții de evrei.

În numărul mai nou iată ce găsim la această rubrică:

„Multe se întâmplă pe „pământul sfânt al patriei maghiare“ de frica cutropirei valahe... Dela publicarea ultimei cronici, s'au efectuat numeroase schimbări de proprietate mare, aproape toate în favoarea valabililor după cum urmează:

— Moșia lui Paul Steinbach au cumpărat-o Braun și Baranyai, proprietari de case din Budapesta.

— Moșia familiei László din Domony a cumpărat-o Eduard Fischer, proprietar din Zsidóliget, cu 300.000 cor.

— Moșia, de 700 jugere, a contelui Eszterházy Pál din Galla-de-sus, a cumpărat-o pentru parcelare Schlesinger și Lazar.

Și așa mai departe pot aduce exemple după plac. Cu onorabili cumpărători nu avem nimic, ci ne miră, că se trag clopotele în dungă pe tema primejdiei „valahe“. Mă rog: raport de cauză și efect, de se duce minunea. Noi abia din când în când mai putem cumpăra ceva pământ, de „miuțe“ Braun-ii, Fischer-ii și Schlesinger-ii cumpără de milinane. Când la adevărat, tot noi deposedăm pe unguri“.

Dela frați.

Sosirea excursioniștilor turci. Din București se anunță: Sâmbătă la orele 12:20 au sosit în București 50 excursioniști turci, cari vin să viziteze țara și în același timp să studieze organizația noastră din punct de vedere economic și administrativ.

Excursioniștii sunt conduși de către d. Regib-Bey, funcționar superior la ministerul cultelor.

În gară excursioniștii au fost întâmpinați de numeroși macedoneni și otomani.

Pe peron le-a ieșit într-o întâmpinare o delegație, compusă din d-nii L. Boga, A. Covată, V. Toma, V. Ceampa, C. Noe, P. Tarpo și Matei Lazăr.

Dupăce au descins din vagoane, d. L. Boga, ținu o cuvântare urându-le bun venit.

D. Regib-Bey răspunzând arată frumoasa primire ce li-s'a făcut la Constanța și mulțumește pentru dragostea ce li-se arată în București.

În urmă conduși de d. Weltz, comisarul-șef al gării și de o delegație macedoneană au părăsit peronul urcându-se în trăsuri și ducându-se la hotel Bristol unde au descins.

Muzica militară a cântat în tot timpul dela intrarea trenului în gară și până ce excursioniștii au părăsit gara imnul turcesc.

Masa au luat-o la Carpați.

Dupăce vor vizita diferitele instituții din capitală se vor duce în Sinaia și vor vizita regiunile petrolifere din valea Prahovei.

Diverse.

Teatrul „Apollo“, în programul său nou are piesa senzațională „Regina Ninivei“. Drama zguduitoare „Mâna nebunului“, cinematograful Apollo a prezentat-o pentru primădată în țară. Intocmai așa e această instituție solidă și cu senzația programului său de mâne și poimâne, cu „Regina Ninivei“. Abia câteva zile a scos-o fabrica de filme această legendă istorică de o frumusețe clasică și Apollo a și câștigat-o pentru câteva reprezentații. Prin istoria reginei Tamiris cinematografia oferă publicului o nouă bucată de frumusețe surprinzătoare (film de 500 m.).

Apollo de altfel va prezenta următorul program:

Târg de vite în Algir. Amantul Luciei, umoristic. *Pelecapsa trubadurului*, dramă din epoca eroică a francezilor (colorat). Anunț de căsătorie. În Persia, o călătorie instructivă. Incercările de zbor ale dlui Luftig, foarte amuzant. *Regina Ninivei*, legendă assiriană. Istoria reginei Tamiris: senzațional. Aventura Lemkei, comedie. Inceputul d. a. la ora 6, 7 și jum. și 9. Orchestra proprie.

Leac contra reumatismului. Tureul Arit Mamut din localitate suferind de mai mult timp de reumatism, fusese învățat de cunoștii săi sp se ungă pe corp cu benzină. El i-a ascultat și și-ă uns bine cu benzină mâinile și picioarele apoi s'a dus la foc să-și aprinză pipa. Bietul Turc a lua foc și s'a pârlit oribil. El declară însă că a scăpat de reumatism și că e foarte mulțumit de întâmplare. Turcu săracu, ce să fi zis alta?

Bibliografie

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Dragoslav I. Povestea trăsnetului	—30
Constantinov Iv. A. Bai-Ganciu sau minunate povestiri despre un bulgar din zilele noastre	—60
Mera T. I. Din țări străine	2— cor.
Björnson Bj. Mary, roman traducere de dr. H. Petrescu	1— cor.
Ursu I. Conștiința națională	—50
Molivolnicul cu litere latine și legat à C. 14.	—
Iorga N. Articole care pot să rămână. I. oameni cari au fost. Amintiri și comemorări	3.—
Russu-Sirianu. Schițe și nuelve înădite	1.50
Elefterescu Em. De toate și din toate pentru popor sau cartea neamului	2.—
Marino-Closeu C. Ada-Lazu. Nuvele.	2.—
H. de Balzac. Amorul mascat sau nesocotință și fericire	—30
Charleshaue Poor, Sistemul solar	—30
Moldovan I. Ardealul I.	1.80

POȘTA REDACȚIEI.

M. A. Nerăbdarea cu care aștepti răspunsul nostru nu e justificată. Dacă încerci o cât de îngăduitoare auto-critică, nu-ți mai făceai spese să ne trimiți versurile.

„Te-ai dus“... în adâncimile coșului... „și eu te-am pierd“ (?). *Vântului*... îi comunicăm dorința dtale:

„Ah, și spune-ii, spune-ii ei
C'o iubesc ș'acuma,
Și de dorui mă *topesc*,
Și că plâng intruna“.

Te rugăm totuș să nu te *topești* „de dorni“ — că-i păcat de d-ta.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de gimnastică
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasfu Hălmăgian.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultații dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Un comis (calfă)

care a servit deja în bransa de băcănie și bumbăcărie, află la subsemnatul în prima Septembrie a. e. aplicare. Reflectanții, să-și alătore pe lângă ofertele lor și atestatul ulterior unde a mai condiționat. Să cere cunoștința limbilor română, germană și maghiară. Se primește și un băiat ca **învățăcel** cu cel puțin 3 clase gimnaziale sau reale.

Nicol. Dușoiu, Brașov.

Un candidat de avocat

află numai decât aplicare în cancelaria subscrisului. **Poate fi și începător.** Observ, că mai am un candidat. Condițiunile cele mai favorabile.

Dr. George Gârda
Advocat. Făget-Facsăt.

Aviz.

Agentura principală pentru Arad și jur a societății de asigurare

„The Standard“

și-a transpus biroul în strada Deák-Ferentz Nr. 36.

Telefon Nr. 850.

Anastasiu Demian
Coloman Rolko. —

Contabil.

Se caută un contabil solid cu salariu începătoriu de 1200 cor. și 240 cor., bani de coartir. — Cererile provăzute cu cartea de boțez, atestat de maturitate dela careva școală comercială și eventualele atestate de praxă la vr'un institut de credit și economii, sunt a se adresa direcțiunei subsemnate.

Reghin 11 August 1911 st. u.

„Cerbul“

Bancă populară, societate pe acții
Reghinul-Săsăsc.

Caut:

Un candidat de avocat

cu rigurozul pozitiv și cu praxă. —
Condiții favorabile.

Dr. Szábó Béla. Oravița.

**Cumpăr sau dau in schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii**

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorilor).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. **Telefon 438.**

In atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, ese ută și
furnisează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrierului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DĂNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără
anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu
4 procente și jum. la sută — iar depu-
neri mai mari cu 5 procente. Depuneri
și ridicări se pot face și prin Cassa de
păstrare postală. Darea de camete o plă-
tește institutul. Acordă împrumuturi: pe
cambii, pe ipotecă replăbile în rate sau
în anuități, pe obligațiuni cu caventi, ca
credite de Cont-curent pe lângă asigurare
hipotecară sau de valoare (acții și efecte
publice). Dobânda variază între 8 procente
și 6 procente la sută, după mărimea îm-
prumutului și asigurarea oferită. Schimbă,
adecă cumpără și vinde, orice fel de
monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

25 (11)

„SEBESANA“ institut de credit și economii, societ. pe acții în Sebeșul-săsesc.

Debit

Contul Bilanț cn 30 Iunie 1911

Credit.

Cassa	16761 35		Capital societar	199600	
Escompt	1600881 20		Fond de rezervă	100000	
Credite cambiale	129435		Fond special de rezervă	52348 06	
Imprumuturi ipotecare	279670 24		Fond de pensiune	34522 52	
Cont curent	31562 21		Fond de zidire	4138 10	
Cassa institutului	82666 15		Scop filantropic	1216 95	
Realități	2735 61		Depuneri	1216340 82	
Efecte	12950	2156661 76	Reescont	484415	
			Dividendă neridicată	968	
			Interese transitoare	33180	
			Diverse	9293 23	2136022 68
			Profit curat		20639 08
					2156661 76

Contul Profit și Pierderi

Interese depuneri	29352 77		Interese de escompt	53600 25	
Dare după int. dep.	2935 28		Interese imprum. ipotecare	13834 23	
Interese reescont	13745 23		Interese credite camb.	4152 45	
Salare	5385 23		Interese cont curent	6303 04	
Mărci de prezență	967		Venite dela realități	30	
Relut de quartir	534		Interese em. nouă	231 95	
Spese generale	3677 95		Proviziuni	4664 62	82876 54
Dare	5640	62237 46			
Profit curat		20639 08			82876 54
		82876 54			

Sebeșul-săsesc la 30 Iunie 1911.

Dr. I. Elekes, director executiv.

Bonțiu, cassar.

Iosif Goro, contabil.

DIRECȚIUNE:

D. Oncescu, președinte.

Victor Săbăduș.

I. Dragu.

Z. Murășan.

Amhuid.

dr. Păcurariu.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice. :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.